

การขยายบทบาทของจีนกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในเอเชียในสมัยประธานาธิบดีโอบามา: ศึกษา
กรณีการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารแก่ญี่ปุ่น ระหว่าง ค.ศ. 2009-2013

CHINA'S EXPANDING ROLE AND U.S. POLICY IN ASIA DURING THE OBAMA
ADMINISTRATION: A CASE STUDY OF U.S. MILITARY TECHNOLOGY TRANSFERS TO
JAPAN DURING 2009-2013

ไพศาล พลโยธา

การขยายบทบาทของจีนกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในเอเชียในสมัยประธานาธิบดีโอบามา: ศึกษา
กรณีการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารแก่ญี่ปุ่น ระหว่าง ค.ศ. 2009-2013

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

CHINA'S EXPANDING ROLE AND U.S. POLICY IN ASIA DURING THE OBAMA
ADMINISTRATION: A CASE STUDY OF U.S. MILITARY TECHNOLOGY TRANSFERS TO
JAPAN DURING 2009-2013

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
2024
Copyright of Srinakharinwirot University

การค้นคว้าอิสระ

เรื่อง

การขยายบทบาทของเงินกัมกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในเอเชียในสมัยประธานาธิบดีโอบามา:
ศึกษากรณีการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารแก่ญี่ปุ่น ระหว่าง ค.ศ. 2009-2013

ของ

ไพศาล พลโยธา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าการค้นคว้าอิสระ

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.กุลนันท์ คันธิก)

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิพิมพ์ ศรีบัลลังก์)

ชื่อเรื่อง	การขยายบทบาทของจีนกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในเอเชีย ในสมัยประธานาธิบดีโอบามา: ศึกษากรณีการถ่ายทอด เทคโนโลยีทางทหารแก่ญี่ปุ่น ระหว่าง ค.ศ. 2009-2013
ผู้วิจัย	ไพศาล พลโยธา
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.กุลนันท์ คันธิก

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสหรัฐฯ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารแก่ญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ. 2009–2013 ภายใต้นโยบายการหมุนสู่เอเชีย (Pivot to Asia) อันมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงร่วมและคานอำนาจการผงาดขึ้นของจีนในภูมิภาคเอเชีย และเพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในบริบทการรักษาอำนาจนำในระบบการเมืองโลก โดยอาศัยความร่วมมือกับพันธมิตรสำคัญอย่างญี่ปุ่น ผ่านการใช้แนวคิดการปฏิวัติกิจการทางทหาร (Revolution in Military Affairs: RMA) ประกอบกับทฤษฎีการถ่วงดุลแบบอ่อน (Soft Balancing) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบระหว่างประเทศ โดยการวิจัยในครั้งนี้มีการรวบรวมเอกสารทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ ถ้อยแถลงของผู้นำสหรัฐฯ เอกสารจากกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ สมุดปกขาวของญี่ปุ่น รายงานจากแหล่งข่าว และเอกสารทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่ออธิบายแรงจูงใจเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ที่หันมาให้ความสนใจกับในเอเชีย โดยผลการศึกษา พบว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวสหรัฐฯ รับรู้ถึงการผงาดขึ้นมาของจีนจึงต้องปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการดำเนินนโยบาย Pivot to Asia ซึ่งญี่ปุ่นเป็นตัวแสดงสำคัญในดำเนินนโยบายดังกล่าว ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารเพื่อถ่วงดุลอำนาจของจีน โดยจีนขยายบทบาทด้วยการดำเนินนโยบายการพัฒนาอย่างสันติและนโยบายการป้องกันเชิงรับ (Foreign Policy of Peace and a National Defense Policy) ประกอบกับอาศัยยุทธศาสตร์เขตการค้าเสรี (Free Trade Areas Strategy) ส่งผลให้เกิดแรงกระเพื่อมเชิงยุทธศาสตร์ต่อภูมิภาคโดยรวม และส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องเพิ่มบทบาทเพื่อคงสถานะความเป็นผู้นำของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชีย และรักษาอำนาจนำในระบบการเมืองโลก อีกทั้งยังเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่พันธมิตรเดิมอย่างญี่ปุ่น โดยการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นหนึ่งในฐานข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาและต่อยอดงานในประเด็นข้างต้น ซึ่งสามารถขยายขอบเขตการศึกษาในอนาคต ทั้งในมิติเวลา พื้นที่ และกรอบแนวคิด เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลวัตการแข่งขันทางอำนาจของ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น และจีน อย่างครอบคลุม

คำสำคัญ: การผงาดขึ้นของจีน, นโยบายหมุนกลับสู่เอเชีย, การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร, การถ่วงดุลแบบอ่อน

Title	CHINA'S EXPANDING ROLE AND U.S. POLICY IN ASIA DURING THE OBAMA ADMINISTRATION: A CASE STUDY OF U.S. MILITARY TECHNOLOGY TRANSFERS TO JAPAN DURING 2009-2013
Author	PAISAN PONYOTA
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2024
Advisor	Kullanan Kunthic, Ph.D.

This independent study is a qualitative research that aims to examine the role of the United States in transferring military technology to Japan during the period 2009–2013 under the Pivot to Asia policy. This policy was designed to strengthen regional security and counterbalance China's rising influence in Asia. The study also seeks to analyze the strategic direction of U.S. foreign policy in maintaining its global leadership, emphasizing cooperation with key allies such as Japan. The conceptual frameworks employed include the Revolution in Military Affairs (RMA) and the theory of Soft Balancing to explain the phenomena occurring within the international system. The research draws upon both primary and secondary sources, including official statements by U.S. leaders, documents from the U.S. Department of Defense, Japan's defense white papers, reports from news agencies, and academic publications in both Thai and English. These materials are used to clarify the strategic motivations behind the U.S. pivot toward Asia. The findings indicate that during this period, the United States recognized China's rise and adjusted its foreign policy accordingly by implementing the Pivot to Asia strategy. Japan played a critical role in this strategy, particularly through its involvement in military technology transfers aimed at balancing China's growing power. In contrast, China advanced its regional influence through policies such as the Foreign Policy of Peace, The National Defense Policy, and the Free Trade Areas Strategy. These efforts created strategic ripple effects throughout the region and compelled the United States to deepen its involvement to preserve its leadership in Asia and maintain its dominance in the global political system. Moreover, this strategy reinforced the strength of existing alliances, especially with Japan. This research serves as a valuable resource for those interested in further exploring this topic. It opens opportunities for future studies to expand the scope across different timeframes, regions, and theoretical perspectives to comprehensively understand the power dynamics among the United States, Japan, and China.

Keywords: China's Rise, Pivot to Asia, Military Technology Transfer, Soft Balancing

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ดร. กุลนันท์ คันธิก อาจารย์ที่ปรึกษาหลักของการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาการทำงานวิจัยขึ้นนี้ ด้วยความเมตตา อุดหนุน และเอื้อเฟื้อทั้งในด้านการวิชาการและกำลังใจอย่างยิ่ง คำแนะนำและความรู้ที่ได้รับจากท่าน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ข้าพเจ้าสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ และนำไปสู่ความสำเร็จของการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ได้อย่างสมบูรณ์

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ศ. กิตติคุณ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข ประธานกรรมการสอบ ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง ท่านคือนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เปี่ยมด้วยองค์ความรู้และวิสัยทัศน์อันกว้างไกล คำแนะนำของท่านได้จุดประกายความคิดให้ข้าพเจ้าอย่างลึกซึ้ง และเป็นแนวทางที่มีคุณค่ายิ่งในการพัฒนางานฉบับนี้ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้รับโอกาสเรียนรู้จากท่าน อีกทั้งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ รศ.ดร. ศิริมพ์ ศรีบัลลังก์ ที่ได้กรุณาสละเวลาในเข้าร่วมเป็นกรรมการสอบ และให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงผลงานวิชาการของข้าพเจ้าให้มีความรอบด้านมากยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกท่าน ที่ได้กรุณาถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้คำแนะนำ รวมถึงปลูกฝังแนวคิดทางวิชาการ และส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในหลักสูตรแห่งนี้

ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นหลักสูตรหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าขอขอบคุณเป็นพิเศษแก่ คุณเบญจมีภัทร ชูช่วย คุณกรณิรินทร์ บุนนาค และคุณธิปก สุนทรสิมะ ที่ได้ร่วมกันสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ ความรู้ ตลอดจนให้กำลังใจซึ่งกันและกันตลอดระยะเวลาของการศึกษา มิตรภาพ ความช่วยเหลือ และการเดินทางเคียงข้างกันในเส้นทางแห่งการเรียนรู้ คือ แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจและสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ มาได้จนสำเร็จ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งใจและขอเก็บเกี่ยวช่วงเวลาเหล่านี้ไว้เป็นความทรงจำที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

ท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ นายเชวงศักดิ์ พลโยธา บิดา นางนงมุล ขวาลิต มารดา นายราเชนทร์ พลโยธา น้องชาย และครอบครัว อันเป็นที่รักยิ่ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของกำลังใจในทุกย่างก้าวของชีวิต คอยเป็นแรงสนับสนุน ทั้งทางกาย ใจ และจิตวิญญาณ ด้วยความเข้าใจ ความอดทน และความรักที่มั่นคงตลอดมา แม้บางช่วงของเส้นทางการศึกษาอาจเต็มไปด้วยความเหนื่อยยากและอุปสรรค แต่ด้วยพลังใจที่ได้รับจากครอบครัว ทำให้ข้าพเจ้ามีแรงยืนหยัดต่อสู้สามารถดำเนินงานจนลุล่วงได้สำเร็จ และสอนให้รู้คุณค่าของความอดทนและความพยายามตลอดมา

ไพศาล พลโยธา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 สมมติฐาน	3
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการศึกษา	4
1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา	4
1.5.2 ขอบเขตพื้นที่	4
1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.7เค้าโครงการนำเสนอ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎี	7
2.1.1 ทฤษฎีการถ่วงดุลแบบอ่อน	7
2.1.2 แนวคิดการปฏิวัติกิจการทางทหาร	8
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.2.1 งานที่ศึกษาแนวคิดการปฏิวัติกิจการทางทหารของสหรัฐฯ	9
2.2.2 งานที่ศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิวัติกิจการทางทหาร	10
2.2.3 งานที่ศึกษาการกำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ต่อการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหาร	11

2.2.4 งานที่ศึกษาการผงาดขึ้นของจีน.....	12
2.2.5 งานที่ศึกษาด้านความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น.....	13
2.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	14
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	15
3.1 การออกแบบการวิจัย	15
3.2 แหล่งข้อมูล	15
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	16
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	17
4.1 การผงาดขึ้นจีน	17
4.1.1 มิติเศรษฐกิจ	17
4.1.2 มิติการทหาร	22
4.2 การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่น	31
4.2.1 มุมมองของสหรัฐฯ ต่อการผงาดของจีน.....	32
4.2.2 TPP ภายใต้นโยบาย Pivot to Asia: เศรษฐกิจในฐานะเครื่องมือความมั่นคง	33
4.2.3 การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่น.....	34
4.2.4 นัยต่อความมั่นคงต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก	42
บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	44
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	44
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	45
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	47
5.4 ข้อจำกัดของการศึกษา.....	49

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1	มูลค่าการค้ารวมอาเซียน-จีน.....	21
ตาราง 2	ตารางเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นของงบประมาณด้านกลาโหมของจีนจำแนก เป็นรายปีตั้งแต่ 2009-2013.....	26
ตาราง 3	ตารางสรุปรายการสั่งซื้ออะไหล่ปรับปรุงระบบ Aegis Combat System.....	40

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
ภาพประกอบ 2 GDP (current US\$) – China	19
ภาพประกอบ 3 GDP (current US\$) – Japan.....	20
ภาพประกอบ 4 An air-to-air load-out for the J-10C comprising PL-15 (inboard) and PL-10 (outboard) AAMs. via Chinese internet.....	24
ภาพประกอบ 5 The Chinese aircraft carrier Liaoning, with a Z-18 helicopter and J-15 fighters visible on the flight deck.....	25
ภาพประกอบ 6 แผนที่เขตแสดงตัวตนเพื่อการป้องกันทางอากาศ	29
ภาพประกอบ 7 F-4 EJ KAI Phantom II.....	35
ภาพประกอบ 8 F-35A Lightning II.....	36
ภาพประกอบ 9 Radar Cross sections for various objects.....	37
ภาพประกอบ 10 KC-767J.....	38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ภายหลังจากสหรัฐฯ ได้เผชิญกับเหตุการณ์ 9/11 ซึ่งเป็นเหตุการณ์การก่อการร้ายที่หนักหน่วงที่สุดในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 ในการก่อการร้ายจากกลุ่ม อัลกออิดะห์ (al-Qaeda) ทำการจี้เครื่องบินสายการบินพาณิชย์ 4 ลำ เพื่อใช้เป็นอาวุธโจมตีเป้าหมายสำคัญในสหรัฐฯ เช่น อาคารเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ (World Trade Center) อาคารเพนตากอน (Pentagon) ในปฏิบัติการการก่อการร้ายครั้งนี้ส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตถึง 9,000 ราย สหรัฐฯ ในขณะนั้นตระหนักดีว่ากำลังเผชิญอยู่เป็นภัยคุกคาม และได้ดำเนินการประกาศนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย (U.S. Counterterrorism Policy) (Guler & Demir, 2024, p. 244) ประเด็นดังกล่าวนี้จึงถูกเพ่งเล็งไปที่ภูมิภาคตะวันออกกลาง ที่มองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ และยังคงทวีความรุนแรงขึ้นเป็นวงกว้าง ความร้อนระอุทางการเมืองโลกได้เพิ่มสูงขึ้นจากการก่อการร้ายต่อสหรัฐฯ ส่งผลให้เกิดสงครามในอิรักและอัฟกานิสถาน สหรัฐฯ ใช้งบประมาณมากมายในการทุ่มเทให้กับด้านกลาโหมเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายเป็นระยะเวลานานหลายปี ประกอบกับสหรัฐฯ เข้าสู่ช่วงสภาวะเศรษฐกิจถดถอยจากวิกฤติซับไพรม์ (Subprime Crisis) ในปี 2008 เนื่องจากการผิมนัดชำระหนี้ของลูกหนี้ ส่งผลให้สถาบันการเงินล้มละลาย (Bank of Thailand, 2007, pp. 1-2) ประกอบกับในช่วงปลายปี 2008 ยังเป็นช่วงของการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐฯ อีกด้วย

ในสมัยแรกของบารัค โอบามา เป็นช่วงของการรื้อฟื้นและแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจที่เกิดความเสียหายจากวิกฤติซับไพรม์ และในช่วงสมัยที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสมัยที่หนึ่ง ความร้อนระอุทางการเมืองโลกได้ชะลอตัวลงไป (นันทนา กปิลกาญจน์, 2560) สหรัฐฯ จึงเลือกที่ทบทวนการดำเนินนโยบายต่างประเทศใหม่อีกครั้งและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ เลือกจุดที่จะให้ความสนใจไปสู่เอเชียตะวันออก โดยเลือกให้ความสนใจไปที่ญี่ปุ่น จากการดำเนินนโยบายต่างประเทศผ่านนโยบายการหมุนไปที่เอเชีย (Pivot to Asia) ซึ่งมีหลักการสามประการคือ ประการที่หนึ่ง ด้านการทหารและความมั่นคง ประการที่สอง การเพิ่มบทบาทของสหรัฐฯ ผ่าน “การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน” (ASEAN Defense Ministers’ Meeting) และประการสุดท้าย การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้ชื่อ “ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) และภายหลังได้ใช้ชื่อใหม่ว่า “การปรับสมดุล” เพื่อให้การดำเนินนโยบายมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (กัลยา เจริญยิ่ง, 2561, p. 112)

นโยบายการหมุนไปที่เอเชียถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นปราการในการป้องปราม (Deterrence) การผงาดขึ้นของจีนที่เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้สถานการณ์ความตึงเครียดในทะเลจีนตะวันออกที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ส่งผลให้การพัฒนากิจการทางทหารภายในของจีนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากองทัพผ่านการเพิ่มงบประมาณทางทหาร การให้ความช่วยเหลือทางทหารกับพันธมิตร และพฤติกรรมที่แข็งกร้าว ส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องตอบสนองต่อการขยายอำนาจทางทหารของจีนในทะเลจีนตะวันออกเพื่อรักษาผลประโยชน์ในภูมิภาค และ

ผลักดันให้สหรัฐฯ ปรับยุทธศาสตร์ โดยอาศัยพันธมิตรหลักอย่างญี่ปุ่นในการถ่วงดุลอำนาจจีน ในช่วงเวลานั้น ญี่ปุ่นที่สามารถรับรู้ถึงการขยายอำนาจของจีนที่เข้ามาในขณะนั้น แต่ไม่สามารถตอบโต้หรือยับยั้งอื่นใดได้นอกจากการตั้งรับเนื่องจากรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นเป็นตัวกำหนดบทบาทกิจการทางทหารของญี่ปุ่นให้มีกองกำลังไว้เพียงแค่การป้องกันราชอาณาจักรเท่านั้น ไม่สามารถชิงโจมตีก่อน (Pre-emptive Strikes) หรือ รุกรานรัฐอื่นได้ สามารถดำเนินการได้เพียงแต่การตั้งรับและป้องกันตัวเอง (ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, 2560) ญี่ปุ่นจึงต้องดำเนินการแสวงหาพันธมิตรเพื่อการสร้างระบบพันธมิตรที่สามารถสนับสนุนญี่ปุ่นในกรณีที่ถูกคุกคามจากรัฐอื่น

นโยบาย Pivot to Asia จึงเป็นการเลือกที่สอดคล้องกับนโยบายของสหรัฐฯ ในการป้องปรามการผงาดขึ้นของจีน พร้อมทั้งเป็นการสร้างระบบพันธมิตรกับญี่ปุ่นในช่วงเวลานั้นด้วย ประกอบกับการกลับมาของนายกรัฐมนตรี ชินโซ อาเบะ ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในปี 2012 ยังคงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของหน้าการทหารญี่ปุ่น ชินโซ อาเบะ ได้ให้ความสนใจกับการทหารและการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อจำกัดทางการทหารที่ญี่ปุ่นเผชิญมาตลอด ความพยายามของญี่ปุ่นในการแก้ไข “รัฐธรรมนูญมาตรา 9” (ณชนก เลียดประถม, 2566, pp. 13-15) ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ได้รับการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการ แต่อาศัยการตีความรัฐธรรมนูญให้มีขอบเขตกว้างขึ้นไปเพื่อเปิดโอกาสให้กำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นสามารถขยายบทบาทได้กว้างยิ่งขึ้น (รุ่งลววรรณ รุ่งวัฒนภัทร, 2558, pp. 65-68) และรับรองการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการทหารของจีน

หากย้อนไปในช่วงเวลาก่อนหน้านี้จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่นทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายจะเป็นไปในทิศทางที่ดีและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาตลอด ในมุมมองของสหรัฐฯ ยุคของ ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช หลังเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่แห่งสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2001 ได้รับรู้ถึงการเติบโตอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจของจีน รวมถึงท่าทีที่แข็งกร้าวและอำนาจทางทหารที่ขยายมากขึ้นอันเนื่องมาจากการพัฒนาขีดความสามารถทางทหารของจีนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความกังวลด้านความมั่นคงและมองว่าจีนในขณะนั้นเป็นถึง “คู่แข่ง” (Competitor) มากกว่าพันธมิตรหรือหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และเรียกร้องให้พันธมิตรของสหรัฐฯ รวมถึงญี่ปุ่นในขณะนั้นต่อต้านการเติบโตของจีนผ่านการสร้างระบบพันธมิตรให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นเพื่อบริหารหัวอำนาจใหม่ที่กำลังเติบโตในขณะนั้น ซึ่งหมายถึง จีน (Tomohiko, 2019, pp. 51-52) และในช่วงเวลาถัดมาจีนได้จากการทดสอบขีปนาวุธต่อต้านดาวเทียม (ASAT) ในปี 2007 การทดสอบในครั้งนี้จึงเป็นจุดที่ตอกย้ำให้เห็นถึงศักยภาพและการขยายความสามารถของจีนทางทหารกับการขยายขอบเขตการโจมตีออกนอกอวกาศได้ประสบความสำเร็จอีกขั้น (Kim, 2007) และในอีกทางหนึ่งเป็นที่น่ากังวลในระดับนานาชาติกับการแสดงศักยภาพทางทหารของจีนอีกด้วย

อย่างไรก็ตามในมุมมองของญี่ปุ่นในยุคของรัฐบาล โคอิซูมิ จุนอิชิโร ได้ให้ความสำคัญกับพันธมิตรหลักอย่างสหรัฐฯ มากขึ้นหลังเหตุการณ์ 9/11 จากแถลงการณ์ร่วมในที่ประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่นในปี 2005 ทางฝั่งของญี่ปุ่นได้แถลงถึงแนวทางการป้องกันประเทศ National Defense Program Guidelines (NDPG) ฉบับใหม่ ซึ่งอภิปรายเกี่ยวกับการจัดเตรียมขีดความสามารถทางทหารในการรับมือและตอบสนองต่อภัย

คุกคาม และความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพในด้านความมั่นคงระหว่างประเทศร่วมกับพันธมิตรอย่างสหรัฐฯ จากการประชุมดังกล่าวทั้งสองชาติได้ตอบรับความร่วมมือผ่านการช่วยเหลือเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารของทั้งสองฝ่ายผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการทหาร และขยายข้อตกลงด้านการพัฒนาระบบป้องกันขีปนาวุธร่วมกัน เพื่อให้มีขีดความสามารถที่เหมาะสมภายใต้ความมั่นคงที่ไม่แน่นอน (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2005) สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ที่เป็นพันธมิตรกันมาหลายทศวรรษในก่อนหน้านี้

ภายใต้ความร่วมมือในอดีตที่หลากหลายและความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจส่งผลให้สหรัฐฯ มองว่าญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่สหรัฐฯ ใช้ในการเสริมสร้างความมั่นคงร่วมผ่านการ "ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร" ภายใต้โครงการการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น (Japan Ministry of Defense, 2021) จากลักษณะของความร่วมมือดังกล่าว จึงนำไปสู่การตั้งคำถามเชิงวิจัยว่า เหตุใดสหรัฐฯ จึงดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารให้แก่ญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ. 2008–2013

1.2 คำถามการวิจัย

เหตุใดสหรัฐฯ จึงถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการทหารให้ญี่ปุ่น ในช่วงปี ค.ศ. 2009–2013

1.3 สมมติฐาน

การขยายบทบาทและอิทธิพลของจีนส่งผลให้ขีดความสามารถด้านทางทหารเพิ่มมากยิ่งขึ้น นำไปสู่ท่าทีที่แข็งกร้าวในนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย ส่งผลให้สหรัฐฯ รับรู้ถึงภัยคุกคามที่สำคัญจากจีนและความท้าทายต่ออำนาจ สถานะ และผลประโยชน์ในภูมิภาคเอเชีย จึงเป็นเหตุผลให้สหรัฐฯ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศใหม่ รวมถึงการปฏิสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมนำไปสู่การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารให้ญี่ปุ่น

1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของสหรัฐฯ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารแก่ญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ. 2009–2013 ภายใต้นโยบาย “Pivot to Asia” อันมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงร่วมและคานอำนาจการผงาดขึ้นของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

2. เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในบริบทของการรักษาอำนาจนำในระบบการเมืองโลก โดยอาศัยความร่วมมือกับพันธมิตรที่สำคัญอย่างญี่ปุ่น

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น โดยเฉพาะในประเด็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ ไปยังญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ใช้ในการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการป้องกันของญี่ปุ่นในฐานะพันธมิตรยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชีย การวิเคราะห์จะครอบคลุมลักษณะของการถ่ายทอดเทคโนโลยี รูปแบบของความร่วมมือ และนโยบายยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ ใช้ในการสนับสนุนญี่ปุ่นภายใต้บริบทของการแข่งขันทางอำนาจกับจีน

1.5.2 ขอบเขตพื้นที่

ขอบเขตของการศึกษาจะเน้นเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ในบริบทของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยมุ่งวิเคราะห์บทบาทของญี่ปุ่นในฐานะพันธมิตรหลักด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ และบทบาทของสหรัฐฯ ในฐานะผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารและผู้ออกแบบยุทธศาสตร์เพื่อถ่วงดุลอำนาจในภูมิภาค ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับประเทศจีนจะถูกกล่าวถึงในฐานะบริบทปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อทิศทางการร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นเท่านั้น

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาจะครอบคลุมช่วงระยะเวลา ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2013 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จีนมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระบบระหว่างประเทศ และเป็นช่วงที่สหรัฐฯ เริ่มปรับยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้วยนโยบาย “Pivot to Asia” โดยเน้นความร่วมมือกับพันธมิตรเดิมในภูมิภาค เช่น ญี่ปุ่น ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการส่งมอบหรือร่วมพัฒนาเทคโนโลยีทางทหารหลายรายการ อาทิเช่น ระบบป้องกันขีปนาวุธ AEGIS เครื่องบิน KC-767 และการจัดหาเครื่องบินขับไล่ยุคที่ 5

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสหรัฐฯ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการทหารแก่ญี่ปุ่นในช่วง ค.ศ. 2009-2013 ภายใต้นโยบาย “Pivot to Asia” เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงร่วมและคานอำนาจการผงาดขึ้นของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
2. ได้เรียนรู้ยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในบริบทของการรักษาอำนาจนำในระบบการเมืองโลก โดยอาศัยความร่วมมือกับพันธมิตรสำคัญอย่างญี่ปุ่น

1.7 คำโครงการนำเสนอ

การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้แบ่งการนำเสนอเป็น 5 บท ได้แก่ บทนำ แนวคิด ทบทวนวรรณกรรม วิธีดำเนินวิจัย ผลการศึกษา และสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.7.1 บทที่ 1 บทนำ

ในบทที่ 1 กล่าวถึงที่มาและความสำคัญ คำถามการวิจัย สมมติฐาน วัตถุประสงค์ การวิจัย ขอบเขตการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตพื้นที่ ขอบเขตด้านระยะเวลา เป็นต้น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และเค้าโครงการนำเสนอ

1.7.2 บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม

บทที่ 2 กล่าวถึงการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การถ่วงดุลแบบอ่อน (Soft Balancing) กับแนวคิดการปฏิวัติกิจการทางทหาร (Revolution in Military Affairs: RMA) ในขณะเดียวกันงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 5 กลุ่มที่ศึกษา ได้แก่ งานกลุ่มที่ 1) งานที่ศึกษาแนวคิดการปฏิวัติกิจการทางทหารของสหรัฐฯ งานกลุ่มที่ 2) งานที่ศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิวัติกิจการทางทหาร งานกลุ่มที่ 3) งานที่ศึกษาการกำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ต่อการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหาร งานกลุ่มที่ 4) งานที่ศึกษาการผงาดขึ้นของจีน และงานกลุ่มที่ 5) งานที่ศึกษาด้านความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น โดยงานกลุ่มดังกล่าวที่ศึกษาจะเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการสร้างตัวแบบในการวิเคราะห์เหตุการณ์การผงาดขึ้นของจีนกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ในเอเชีย

1.7.3 บทที่ 3 วิธีดำเนินวิจัย

บทที่ 3 การอธิบายวิธีการดำเนิน โดยการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่จะวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักในการรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จากแหล่งข้อมูลประเภทต่าง ๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามที่วัตถุประสงค์ที่กำหนด

1.7.4 บทที่ 4 ผลการศึกษา

บทที่ 4 การศึกษาและวิเคราะห์เพื่ออธิบายถึงการผงาดขึ้นของจีน และการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหารสู่ญี่ปุ่น การรองรับกับการขยายอำนาจของจีน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ 1) การผงาดขึ้นของจีน 2) การปรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ต่อเอเชีย: การตอบสนองต่อการผงาดขึ้นของจีน 3) นัยต่อความมั่นคงต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

1.7.5 บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การกล่าวถึงภาพรวมของวิธีการที่จีนขยายอำนาจเข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชีย เนื่องจากการผงาดขึ้นของจีนจากการพัฒนากองทัพผ่านการเพิ่มงบประมาณด้านกลาโหมอย่างต่อเนื่อง การให้ความช่วยเหลือทางทหารกับพันธมิตร และพฤติกรรมที่ก้าวร้าวในพื้นที่ทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ และสหรัฐฯ ได้ตอบโต้จีนผ่านการดำเนินนโยบาย Pivot to Asia เพื่อเป็นการยับยั้งการขยายอำนาจของจีนผ่านการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหารให้กับญี่ปุ่น และ

เสริมสร้างระบบพันธมิตรที่เข้มแข็งระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น รวมทั้งเป็นการศึกษาวิธีแนวทางการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การความมั่นคงของ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น จีน และนำเสนอข้อเสนอแนะในการศึกษาเพื่อให้เห็นภาพการถ่ายโอนเทคโนโลยีที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของ รัฐในระบบระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในมิติด้านความมั่นคงและการตอบสนองต่ออำนาจของรัฐ มหาอำนาจ ซึ่งกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีสัจนิยม เชิงโครงสร้าง (Neorealism) และเป็นทฤษฎีที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในบริบทของความ เปลี่ยนแปลงหลังสงครามเย็น ได้แก่ การถ่วงดุลแบบอ่อน (Soft Balancing) ประกอบกับแนวคิด การปฏิวัติกิจการทางทหาร (Revolution in Military Affairs: RMA) ซึ่งนักวิชาการได้อธิบายดังนี้

2.1.1. ทฤษฎีการถ่วงดุลแบบอ่อน

T.V. Paul ได้นำเสนอความหมายของ การถ่วงดุลแบบอ่อน ในมุมมองของการจำกัด ขอบเขตอำนาจโดยวิธีทางอ้อม กล่าวคือ เป็นการใช้กลยุทธ์ถ่วง “ดุลอำนาจ” (Balancing) แบบ “จำกัด” ซึ่งใช้อำนาจผ่านองค์กระระหว่างประเทศ หรือทางการทูตที่มุ่งจำกัดอำนาจของรัฐตรง ข้าม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการถ่วงดุลแบบอ่อน โดยสรุป Paul ให้คำนิยามว่าการ การถ่วงดุล แบบอ่อน คือการใช้งานทางการทูตและการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศ เพื่อใช้ในเชิงจำกัด ศักยภาพหรือชะลอการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจหรือฝ่ายตรงข้าม โดยไม่ต้องใช้วิธีทางทหาร โดยตรง (Paul, 2005, pp. 58-60)

Robert A. Pape ให้นิยาม การถ่วงดุลแบบอ่อน เป็นการมุ่งเพื่อลดทอนอำนาจของ ฝ่ายตรงข้ามโดยเป็นการไม่เผชิญหน้าโดยตรงแต่จะดำเนินการผ่านวิธีการทางการทูต สถาบัน ระหว่างประเทศ หรือวิธีการทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่ไม่เป็นการท้าทายกำลังทางทหารของฝ่ายตรง ข้าม แต่มีจุดประสงค์เพื่อชะลอ ชัดขวาง และทำให้นโยบายของฝ่ายตรงข้ามบรรลุความสำเร็จได้ ยากขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง Pape เน้นว่าการ การถ่วงดุลแบบอ่อน ไม่ได้สร้างพันธมิตรทางทหารหรือ เสริมกำลังอาวุธโดยตรง แต่เป็นการประสานงานทางการทูตและสถาบันระหว่างประเทศเพื่อจำกัด บทบาทและนโยบายของรัฐ (Pape, 2005, pp. 36-38)

คำนิยามข้างต้นเกี่ยวกับการถ่วงดุลแบบอ่อน (Soft Balancing) จาก T.V. Paul และ Robert A. Pape มีลักษณะที่คล้ายกันของทั้งสองท่านที่ได้กล่าวไปข้างต้น โดยกล่าวคือ “การ ถ่วงดุลแบบอ่อน” เป็นการปรับสมดุลอำนาจรูปแบบใหม่ของรัฐ ผ่านเครื่องมือทางการทูต สถาบัน ระหว่างประเทศ และการส่งเสริมพันธมิตรเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมด้านเทคโนโลยีทางทหาร โดยมี เป้าหมายจำกัดหรือป้องปรามการใช้อำนาจของมหาอำนาจโดยไม่ให้กระทบต่อผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจระหว่างกัน

2.1.2 แนวคิดการปฏิบัติกิจการทางทหาร

Saïda Bé dar ให้นิยามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจการทางทหาร 3 ระดับ คือ: เทคโนโลยี (Technology) หลักนิยมและการปฏิบัติการ (Doctrine & Operations) องค์การ (Organization) ดังนี้ (Bédar, 2001, pp. 27-29)

1) ด้านเทคโนโลยี (Technology): การบูรณาการระบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่เข้ากับระบบอาวุธที่มีอยู่และนำหลักการ C4ISR ไปปรับใช้ในการทหาร โดย C4ISR หมายถึง การสั่งการ การควบคุม การสื่อสาร คอมพิวเตอร์ การข่าว การเฝ้าระวัง การลาดตระเวน (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance)

2) ด้านของหลักนิยมและการปฏิบัติการ (Doctrine and Operations): เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการรบ หลักนิยมและความเข้าใจแบบเดียวกันจะเป็นแกนหลักในการปฏิบัติการกับพันธมิตร

3) องค์การ (Organization): ปรับโครงสร้างองค์การให้สนับสนุนการรบสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยี การทำงานในรูปแบบองค์การจึงต้องมีความรวดเร็ว ยืดหยุ่น และคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

โดย Saïda Bé dar ได้กล่าวอีกว่าผลลัพธ์ของ RMA จะปรากฏชัดเจนก็ต่อเมื่อรัฐสามารถแสดงการเปลี่ยนแปลงบางอย่างให้มีนัยสำคัญได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านแนวทางการป้องกันหรือด้านการโจมตี และสามารถบรรลุผลได้มากกว่าวิธีการในอดีต หรือได้รับผลลัพธ์ใหม่ที่แตกต่างจากวิธีการเดิมในอดีต (Le, 2018, pp. 177-178) กล่าวคือ ไม่ว่ารัฐใดจะนำ RMA เข้ามาปรับใช้กับการทหารของรัฐนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จะแตกต่างกับรัฐอื่นที่ได้ดำเนินการ RMA

ภายหลังจากการสิ้นสุดสงครามเย็นระบบอำนาจได้เข้าสู่โลกแบบเสรีนิยมที่นำโดยสหรัฐฯ เป็นแกนหลักในการนำเสนอแนวคิดประชาธิปไตย และเป็นรัฐมหาอำนาจที่ครองความเป็นเจ้ามหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็นมาตลอด สหรัฐฯ มีบทบาทอย่างมากในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายใต้การเป็นผู้นำเดี่ยว ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่สหรัฐฯ จะสามารถใช้อำนาจของรัฐในการสร้างระบบต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อจำกัดความท้าทายที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชีย โดยระบบที่สหรัฐฯ ได้สร้างความร่วมมือขึ้นมาได้สานความสัมพันธ์ต่อผ่านนโยบาย Pivot to Asia คือ ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก หรือ “Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement (TPP)” ในขณะนั้นเป็นจุดหนึ่งที่สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ทั้งสองชาติรับรู้ถึงการผงาดของจีนผ่านการเข้าร่วมการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) บทบาทการครองอำนาจนำของสหรัฐฯ จึงมีความสั่นคลอนอย่างมากในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเนื่องจากในอดีตที่เคยเป็นผู้นำโลกมาตลอดหลังสิ้นสุดสงครามเย็นจึงต้องปรับเปลี่ยนการวางกลยุทธ์และแสวงหาพันธมิตรใหม่ผ่านการใช้อำนาจแบบอ่อน (Soft Balancing) เพื่อจำกัดการก้าวขึ้นมาของจีน

การศึกษาค้นคว้าอิสระในประเด็นนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทของสหรัฐฯ กับญี่ปุ่น ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดำเนินภายใต้การก้าวขึ้นมาของจีนในขณะนั้น ในกรณีศึกษาดังกล่าวนี้นี้จึงมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งในแง่ของการอธิบายปรากฏการณ์ระหว่างประเทศในการถ่ายทอดเทคโนโลยีของสหรัฐฯ ให้กับญี่ปุ่นเพื่อจำกัดอำนาจของจีนที่กำลังเพิ่มขึ้นในภูมิภาคเอเชีย และในทางหนึ่งเพื่อให้ตัวสหรัฐฯ เองสามารถครองอำนาจที่เหนือกว่าในโลกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อไปภายใต้การก้าวขึ้นมาของจีน รวมถึงการปรับตัว การวางกลยุทธ์ต่าง ๆ ระหว่างชาติพันธมิตรเพื่อต่อต้านอำนาจขั้วตรงข้าม การศึกษาค้นคว้าอิสระในประเด็นนี้จึงเป็นการนำองค์ความรู้จากวิชาทฤษฎีและแนววิเคราะห์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มาใช้ในวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะในส่วนของอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีความสลับซับซ้อน ผ่านทฤษฎี “การถ่วงดุลแบบอ่อน” ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นระหว่างมหาอำนาจในขณะนั้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาถึงแนวคิดการปฏิบัติการทางทหารที่จะเป็นกรอบในการอธิบายการจัดการกิจการทางทหารแบบใหม่ of สหรัฐฯ และเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติการทางทหารสหรัฐฯ รวมถึงการศึกษาการผงาดขึ้นของจีนซึ่งเป็นแรงผลักดันต่อการจัดวางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ญี่ปุ่นในบริบทของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งวรรณกรรมในแต่ละมิติข้างต้นจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างฐานความเข้าใจต่อกรณีศึกษาที่จะนำเสนอในงานวิจัยฉบับนี้โดยจะอธิบายในรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 งานที่ศึกษาแนวคิดการปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ

ในวรรณกรรมขึ้นเป็นการศึกษาการปฏิบัติการทางทหารในยุคที่ 5 (Fifth-Generation Warfare หรือ 5GW) ผ่านงานเขียนของ Daniel H. Abbott ในเรื่อง “*The Handbook of Fifth-Generation Warfare (5GW)*” (Abbott, 2010, pp. 10-11) เป็นแนวคิดใหม่ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางยุทธวิธีการทำสงครามของสหรัฐฯ ในยุคปัจจุบัน แนวคิดนี้มุ่งเน้นไปที่การใช้ข้อมูลทางจิตวิทยา และการรบเชิงอุดมการณ์ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเสียหายและข่มขู่ โดยใช้จิตวิทยาควบคู่ไปกับอาวุธที่ทันสมัย การรบในยุคที่ 5 มักใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ปัญญาประดิษฐ์ โดรน และสงครามข้อมูล (Information Warfare) ที่เกี่ยวข้องกับการโจมตีทางไซเบอร์และการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงหรือไม่ เพื่อสร้างความแตกแยกและความลังเลใจให้กับในศัตรูในการตัดสินใจที่จะตอบโต้กลับหรือเลือกที่จะกระทำการใดจะต้องพิจารณาในระดับสูงเพื่อไม่ให้เกิดข้อบกพร่อง ซึ่งอาจจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกไม่ตอบโต้กลับก็อาจจะเป็นได้

ในทัศนะของ Daniel Abbott การรบในยุคที่ 5 จะเกี่ยวข้องกับการใช้ AI และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์และการรบ ซึ่งจะช่วยให้กองทัพสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามที่ซับซ้อนและไม่ใช่อำนาจอธิปไตย (Non-State Actors) ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน

และ John Arquilla ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรบผ่านงาน “*Insurgents, Raiders, and Bandits: How Masters of Irregular Warfare have Shaped Our World*” (Arquilla, 2011, pp. 6-9) ที่ไม่ได้จำกัดเพียงการทำสงครามในสนามรบแบบดั้งเดิม แต่รวมถึงการใช้กลยุทธ์เชิงข้อมูล และการปั่นป่วนทางจิตวิทยา ซึ่ง Arquilla แสดงให้เห็นว่า 5GW เป็นการผสมผสานระหว่าง สงครามที่ใช้ข้อมูลเป็นศูนย์กลางกับวิถีทางจิตวิทยาและอุดมการณ์ โดยเฉพาะการใช้การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อโน้มน้าวและควบคุมความคิดของประชาชน

นอกจากนี้ มีงานวิจัยหลายชิ้นที่กล่าวถึงการพัฒนาของยุค 5GW ในการเชื่อมโยง ระหว่างการเมืองโลกและเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น การศึกษาของ Sean McFate เรื่อง “*The New Rules of War: Victory in the Age of Durable Disorder*” (McFate & Knezevich, 2019) ที่เน้น ถึงความสำคัญของ “สงครามที่มองไม่เห็น” ซึ่งใช้การทำสงครามข้อมูลและจิตวิทยาเป็นกลยุทธ์ หลักในการควบคุมสถานการณ์ของการรบได้ การรบในยุคที่ 5 จึงไม่ใช่แค่การสู้รบทางกายภาพ แต่เป็นการสู้รบในเชิงความคิดและอุดมการณ์เข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญในการรบในยุคดังกล่าว

Richard O. Hundley จากเรื่อง “*Past Revolutions, Future Transformations: What Can the History of Revolutions in Military Affairs Tell Us About Transforming the U.S. Military?*” (Hundley, 1999) ที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะที่ซับซ้อนและความหลากหลายของการ ปฏิวัติในกิจการทหาร การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญเกี่ยวกับ กระบวนการดังกล่าวและเป็นความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงทางทหาร โดยในเอกสารวิจัยนี้ Hundley ได้เสนอกรอบการทำงานสำหรับการคาดการณ์และการนำ RMA มาใช้ ซึ่งมีความหมาย สำคัญต่อกลยุทธ์และการวางแผนทางทหารในปัจจุบันและอนาคต

2.2.2 งานที่ศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิวัติกิจการทางทหาร

วรรณกรรมชิ้นต่อมาเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิวัติกิจการทางทหารผ่าน งานเขียนของ Gotz Neuneck จากเรื่อง “*The Revolution in Military Affairs: Its Driving Forces, Elements, and Complexity*” (Neuneck, 2008, pp. 50-51) สำหรับการศึกษาการปฏิวัติกิจการ ทางทหาร โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรทาง ทหาร ในกลุ่มของงานที่ศึกษาจะเป็นการศึกษาถึงประเด็นที่จะทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนคือ แรงผลักดัน องค์ประกอบ ความซับซ้อน ที่จะทำงานอย่างไรกับการปฏิวัติกิจการทหาร โดยมีปัจจัย สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในระบบระหว่างประเทศ การลงทุนในการวิจัยและพัฒนา การลดจ่ายทางทหารที่ไม่จำเป็น การสร้างระบบการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมที่ แข็งแกร่ง การสร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การวางโครงสร้างการทหารแบบใหม่ การวางกล ยุทธ์เปรียบเสมือนการสร้างกองทัพใหม่

วรรณกรรมข้างต้นมีความสอดคล้องกับงาน “*Content and Dynamics of the Current Revolution in Military Affairs*” (Frunzeti, 2013, pp. 7-10) ของ Teodor Frunzeti ได้ กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็ว เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางทหารร่วมด้วยการปรับโครงสร้างจากการลดขนาดของกองทัพขนาดใหญ่ซึ่งก็จะเป็นผลดีเมื่อ ขนาดของกองทัพลดลง ค่าใช้จ่ายในกองทัพจะลดลงเช่นกันส่งผลให้ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นใน กองทัพจะถูกนำไปเพิ่มสัดส่วนต้นทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี แต่อย่างไรก็ตามในการ

ปฏิวัติทางทหารในสหรัฐฯ ยังคงมีต้นทุนในการพัฒนากองทัพที่ยังคงสูงซึ่งแลกมาด้วยการครองอำนาจนำในด้านการทหารตั้งแต่หลังจบสงครามเย็น และสหรัฐฯ พยายามที่จะรักษาอำนาจในด้านนี้ไว้ตลอด ผ่านการพัฒนาเทคโนโลยี และปัจจัยสำคัญที่กำลังดำเนินเข้ามาคือ การเร่งพัฒนากองทัพของจีนที่กำลังก็เป็นความท้าทายใหม่ของสหรัฐฯ ไม่น้อยกว่ารัสเซียเช่นกัน (Department of Defense, 2022, pp. III-IV) ปัจจัยดังกล่าวนี้จึงเป็นแม่แบบหลักในการที่จะปฏิบัติกิจการทางทหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้

2.2.3 งานที่ศึกษาการกำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ต่อการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหาร

วรรณกรรมชิ้นนี้เป็นศึกษาการกำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ต่อการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหาร โดยการทบทวนวรรณกรรมจากงานของ Tom Le ผ่านบทความ “*Japan and the Revolution in Military Affairs*” (Le, 2018, p. 172) ความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่นมีรากฐานลึกซึ้งในประวัติศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของสหรัฐฯ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารและการช่วยเหลือการพัฒนากองทัพญี่ปุ่น โดยเฉพาะในบริบทของการปฏิบัติในกิจการทหารชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ ความร่วมมือทางประวัติศาสตร์ เป้าหมายยุทธศาสตร์ร่วมกัน และข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น

ในวรรณกรรมชิ้นต่อมาเป็นการศึกษาการจัดการของสหรัฐฯ ต่อการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหารให้กับพันธมิตร จากงานของ Kyoungyun Ko ในเรื่อง “*America's Alliance Management and Military Technology Transfer Policies: The Cases of Japan and South Korea in Aerospace Technology Cooperation*” ซึ่งกล่าวไว้ในช่วงเวลาหลังจากการจบของสงครามเย็นและเข้าสู่ระเบียบโลกใหม่ที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำโลกแบบขั้วอำนาจเดียว (Unipolar) มาพร้อมกับการขยายขอบเขตทางอำนาจของสหรัฐฯ ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น โดยเริ่มจากการสร้างโครงการช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีต่อญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1980 ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูงนั่นคือ เครื่องบินขับไล่ (บข.) ในรุ่น F-4 EJ ในปี ค.ศ. 1970 ในรุ่น F-15 และ F-16 ในปี ค.ศ. 1980 และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางอวกาศให้กับญี่ปุ่นร่วมด้วย การถ่ายโอนเทคโนโลยีดังกล่าวนี้จึงเปรียบเสมือนการที่สหรัฐฯ ใฝ่ใจให้ญี่ปุ่นเป็นอย่างมากผ่านการนำเรื่องของความลับทางทหารชั้นสูงเผยแพร่ให้ญี่ปุ่นสามารถดำเนินการศึกษา และเป็นการสร้างระบบพันธมิตรอีกหนึ่งทางเพื่อการรับมือกับภัยคุกคามจากการผงาดขึ้นของจีนความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่นได้ดำเนินมาอย่างเข้มข้นจนถึงช่วงปี ค.ศ. 2013 (Ko, 2020, pp. XII-XIII)

การตอกย้ำความเข้มแข็งระบบพันธมิตรได้ถูกสถาปนาขึ้นอีกครั้งผ่านนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ โดยใช้ชื่อว่า Pivot to Asia ภายใต้การดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี บารัค โอบามา โดยกัลยา เจริญยิ่ง ได้อธิบายผ่านงาน “บทบาทของสหรัฐฯ ในฐานะจักรวรรดิที่ไตร่ตรองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ความต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงในช่วงรัฐบาลโอบามา ค.ศ. 2009 – 2016” (กัลยา เจริญยิ่ง, 2561, p. 112) ว่านโยบายการหมุนไปที่เอเชียนี้ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การวางเป้าหมายในการมีส่วนร่วมด้านกองกำลังทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ในสัดส่วนร้อยละ 60 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก นั่นก็หมายถึง

การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการทางทหารในภูมิภาคเอเชียมากขึ้นเพื่อให้เกิดการคานอำนาจกับจีนมากขึ้น ประการต่อมา การนำสหรัฐฯ เข้าไปมีบทบาทในเวทีการเจรจาในระดับทวิภาคีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านเจรจาในกรอบอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ASEAN Plus) มากยิ่งเพื่อเพิ่มการถ่วงดุลอำนาจหรือเพิ่มเงื่อนไขในการเจรจาได้มากยิ่งขึ้น ประการสุดท้าย ในด้านของเศรษฐกิจ สหรัฐฯ และญี่ปุ่นได้เข้าร่วมกลุ่มการค้าและการลงทุนใหม่โดยใช้ชื่อว่า ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก โดย กาญจนา บุญยัง ได้กล่าวถึงความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก ผ่านงาน “TPP กับญี่ปุ่น” (กาญจนา บุญยัง & เอกสิทธิ์ หนูหนักดี, 2557, pp. 2-3) ว่าเป็นกรอบความร่วมมือในด้านการค้าการลงทุน รวมไปถึงการสร้างความร่วมมือในด้านขีดความสามารถทางทหารร่วมด้วย

การเข้าร่วมกรอบความร่วมมือข้างต้นของสหรัฐฯ และญี่ปุ่นในภูมิภาคเอเชียเป็นการเพิ่มทางเลือกกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการทหารให้ภูมิภาคเอเชีย หรือในอีกแง่มุมหนึ่งอาจจะเป็นการวางนโยบายดังกล่าวเพื่อให้ระเบียบโลกที่กำลังถูกท้าทายด้วยการผงาดขึ้นของจีนกลับเข้าสู่ภาวะสมดุลที่มีสหรัฐฯ เป็นศูนย์กลางทางอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจอีกครั้ง และงานของแพรวพฤษ จิตกุลชัยเดช ในงาน “นโยบายการส่งออกยุทธโศปกรณ์ไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการเสริมสร้างความมั่นคงของญี่ปุ่น” (แพรวพฤษ จิตกุลชัยเดช, 2562, p. ค) ได้มีความสอดคล้องกับงาน “TPP กับญี่ปุ่น” ของ กาญจนา บุญยัง ที่เสนอว่าความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก ในช่วงของรัฐบาล ชินโซ อาเบะ ได้ดำเนินการไปเพื่อลดข้อจำกัดบางประการในการในการถ่ายโอนยุทธโศปกรณ์ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และเน้นย้ำถึงการตอบสนองต่อความมั่นคงที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และยังคงพบว่าเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับญี่ปุ่นในการเสริมสร้างความมั่นคง ขยายบทบาททางทหาร และเพิ่มเครือข่ายยุทธศาสตร์ทางทหารระหว่างประเทศที่แสงจุดรวมเดียวกันเพื่อเป็นการคานอำนาจของจีนที่กำลังเป็นอยู่ (กาญจนา บุญยัง & เอกสิทธิ์ หนูหนักดี, 2557, pp. 3-4)

2.2.4 งานที่ศึกษาการผงาดขึ้นของจีน

การศึกษาการผงาดขึ้นของจีน (The Rise of China) ผ่านงานเขียนของ กนกวรรณ เชาวกิจ ในเรื่อง “นโยบายของญี่ปุ่นต่อโครงสร้างอำนาจใหม่ในเอเชีย – แปซิฟิก: ศึกษาการเข้าร่วมความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย – แปซิฟิกของญี่ปุ่น” (กนกวรรณ เชาวกิจ, 2560, p. ง) ผู้เขียนเห็นว่าในเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนในการผงาดของจีนคือการประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาระบบเศรษฐกิจของจีนมีการเติบโตขึ้นมาตลอด จนถึงช่วงที่สามารถขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอันดับที่ 2 ของโลกได้ การก้าวขึ้นมาของจีนที่สามารถแข่งหน้าขนาดเศรษฐกิจของญี่ปุ่นไปได้นั้นมาพร้อมกับการพัฒนาขีดความสามารถทางทหาร โดย ชินดนัย ธีระพันธุ์พิชญ์ ได้เสนอผ่านงาน “จีนกับการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการเจรจาต่อรอง: ศึกษากรณีญี่ปุ่นและไต้หวัน” (ชินดนัย ธีระพันธุ์พิชญ์, 2561, p. ค) โดยอธิบายว่า เครื่องมือทางเศรษฐกิจและทางทหาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการเจรจาต่อรองกับปัญหาที่รอบด้านของจีนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะว่าในการเจรจาต่อรองเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐจะต้องอาศัยทั้งขีด

ความสามารถทางทหารและเศรษฐกิจเป็นการแสดงถึงอำนาจในการข่มขู่หรือสร้างความได้เปรียบให้กับรัฐ

อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นเองก็ไม่ได้นิ่งเฉยต่อเหตุการณ์นี้ โดย ภัทรพล จันทรเทพา ได้กล่าวในงาน “บทบาทของญี่ปุ่นต่อความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ภาคพื้นแปซิฟิก ภายหลังจากถอนตัวของสหรัฐฯ” (ภัทรพล จันทรเทพา, 2565, p. ค) ในใจความว่า ญี่ปุ่นเล็งเห็นถึงความสำคัญของความมั่นคง การเข้าร่วมความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก จึงจะเป็นประโยชน์กับญี่ปุ่นทั้งในทางเศรษฐกิจจากการประกาศใช้นโยบาย Abenomics การสร้างกลุ่มทางการค้ากับรัฐภาคีในความตกลงดังกล่าวและในทางความมั่นคงคือเพื่อกระชับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และสร้างการมีส่วนร่วมทางทหารของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางทหารของจีนที่กำลังขยายไปสู่ประเทศใกล้เคียง

2.2.5 งานที่ศึกษาด้านความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น

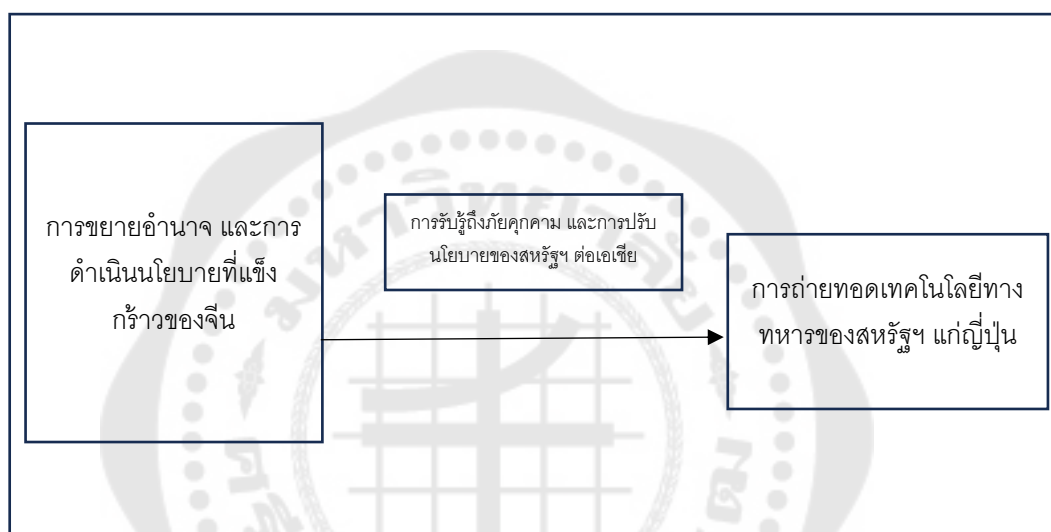
ในวรรณกรรมที่ศึกษาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงทางทหารระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น พบว่าในช่วงหลังสงครามเย็นโดยเฉพาะช่วงปี 2008–2013 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศได้พัฒนาไปสู่การเป็นพันธมิตรที่มีความลึกซึ้งและยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น ท่ามกลางสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะจากแรงกดดันของจีนและเกาหลีเหนือ โดย Sheila A. Smith จากสภาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Council on Foreign Relations) ได้นำเสนอผ่านบทความ “A Sino-Japanese Clash in the East China Sea” (Smith, 2013) เกี่ยวกับความตึงเครียดระหว่างจีนและญี่ปุ่นในกรณีหมู่เกาะเซ็นคาคุ-เตียวหยู กลายเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ผลักดันให้ญี่ปุ่นต้องปรับแนวคิดด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง และหันมาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือกับสหรัฐฯ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเชิงการวางกำลัง การแบ่งปันข่าวกรอง และการปรับจุดยืนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่ไม่สมมาตรในภูมิภาค

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่เน้นย้ำความแข็งแกร่งของพันธมิตร คือการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างกองกำลังสหรัฐฯ และญี่ปุ่นในปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิในปี 2011 โดยใช้ชื่อว่า “ปฏิบัติการโทโมดาจิ” (Operation Tomodachi) ซึ่งได้กล่าวว่าการดำเนินการในครั้งนี้เป็นหลักฐานที่สะท้อนถึงความเป็นพันธมิตรที่มีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่นระหว่างพันธมิตรในการรับมือกับสถานการณ์ไม่คาดคิดภายใต้กรอบความมั่นคง (Smith, 2013) ขณะเดียวกัน James J. Przystup จาก National Defense University ได้นำเสนอผ่านบทความ “The Enduring Relevance of the U.S.-Japan Alliance” (Przystup, 2019) โดยให้มุมมองในด้านความท้าทายใหม่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถทางทหารของจีนและภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ เป็นแรงผลักดันที่ทำให้ญี่ปุ่นต้องปรับแนวคิดด้านความมั่นคง โดยหันมาให้ความสำคัญกับ “การป้องกันเชิงรุก” (Proactive Defense) และเพิ่มขีดความสามารถในการเคลื่อนที่ของกองกำลังในพื้นที่หมู่เกาะเซ็นคาคุ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามในภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในภาพรวม วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงทางทหารระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่นที่มีความลึกซึ้งและหลากหลายยิ่งขึ้นในช่วงปี 2009–2019 โดยมีเป้าหมายสำคัญในการคงไว้ซึ่งเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชีย–แปซิฟิก ท่ามกลางพลวัตด้านยุทธศาสตร์และความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ได้นำเสนอไปข้างต้นสามารถนำมาสร้างเป็นตัวแบบในการวิเคราะห์เหตุปัจจัยในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ไปสู่กองทัพญี่ปุ่น ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: สร้างโดยผู้วิจัย

แผนผังข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่สหรัฐฯ ถึงถ่ายทอดการเทคโนโลยีทางทหารให้ญี่ปุ่น ซึ่งเริ่มต้นจากการขยายอำนาจของจีนซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเดิมที่มีสหรัฐฯ เป็นมหาอำนาจเดียว และมีญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรหลักในดำเนินกิจการต่าง ๆ ผ่านระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การขยายอำนาจของจีนในขณะนั้นได้สร้างความสั่นคลอนให้กับสหรัฐฯ และญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งการรับรู้ถึงภัยคุกคามและความรู้สึกไม่ปลอดภัยจากการขยายอำนาจของจีน ส่งผลให้สหรัฐฯ จำเป็นต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ผ่านการดำเนินนโยบาย Pivot to Asia จากการให้ความช่วยเหลือการทหารให้แก่ญี่ปุ่น ในช่วงเวลาดังกล่าว ญี่ปุ่นได้ตอบรับนโยบายดังกล่าว ผ่านการเข้าร่วมความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกเพื่อเป็นการสร้างคุณภาพของอำนาจและจัดการกับขีดความสามารถทางทหารที่ถูกท้าทายจากจีน

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การออกแบบการวิจัย

การค้นคว้าอิสระในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่จะใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักในการรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โดยมุ่งศึกษาข้อเท็จจริง ข้อมูลเชิงประจักษ์ และข้อวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับประเด็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ต่อญี่ปุ่น ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ วารสาร เอกสารจากหน่วยงานภาครัฐ หนังสือที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางทหาร รายงานทางราชการ (สมุดปกขาวของญี่ปุ่น) เป็นต้น อีกทั้งมีเอกสารทางวิชาการ เช่น บทความข่าวสารและบทวิเคราะห์จากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ และสำนักข่าวระดับนานาชาติ อาทิ The Guardian, Reuters, TIME, บทความด้านนโยบายต่างประเทศ บทความด้านนโยบายความมั่นคง เป็นต้น ตลอดจนแหล่งข้อมูลออนไลน์จากหน่วยงานทางการ เช่น เว็บไซต์ของรัฐบาลสหรัฐฯ รัฐบาลญี่ปุ่น เป็นต้น

3.2 แหล่งข้อมูล

การค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ใช้เอกสารทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยเอกสารในระดับปฐมภูมิได้ศึกษาถ้อยแถลงของประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และบุคลากรภายในองค์กรความมั่นคงของสหรัฐฯ ภายในช่วง 2009 – 2013 นอกเหนือจากนี้ยังมีการใช้เอกสารของกระทรวงกลาโหมของสหรัฐฯ (U.S. Department of Defense) และรายงานทางราชการ อันได้แก่ สมุดปกขาว (White Paper) นอกจากนี้ยังมีรายงานเชิงสถิติจากธนาคารโลกที่เกี่ยวข้องกับขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจีน (GDP) ในส่วนเอกสารระดับทุติยภูมิ จะศึกษาเอกสารประเภทงานวิจัยเป็นหลัก เช่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของญี่ปุ่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผงาดขึ้นของจีน บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยแถลงของนายกรัฐมนตรีจีน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ใช้ Chat GPT ในการสืบค้นข้อมูลและแปลภาษาข้อมูลที่น่าสนใจมาวิเคราะห์ โดยข้อมูลข้างต้นจะถูกนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจบริบทของ สหรัฐฯ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารและการพัฒนาทางทหารให้ญี่ปุ่น เพื่อป้องกันปรามการผงาดขึ้นของจีนในช่วง 2008-2013 ซึ่งข้อมูลที่ค้นพบนี้จะเป็นส่วนที่ช่วยอธิบายการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ญี่ปุ่น จีน ในช่วงที่การเมืองโลกปรับเปลี่ยนบริบทเข้าสู่การที่มีอำนาจใหม่เข้ามาท้าทายอำนาจเก่าส่งผลให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางการเมืองโลกจากฟากฝั่งเสรีนิยมในการเลือกหันหาพันธมิตรใหม่เพื่อการรักษาอำนาจนำในโลกที่เต็มไปด้วยพลวัตของอำนาจใหม่ในทางการเมืองโลก

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การค้นคว้าอิสระในครั้งนี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ค้นพบจากเอกสารข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์และจำแนกเป็นระบบ เพื่ออธิบายถึงบริบทของสหรัฐฯ ที่เกิดแรงกระตุ้นบางประการให้เบี่ยงเบนความสนใจมาที่ภูมิภาคเอเชียและเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาคดังกล่าว ประกอบกับการที่ญี่ปุ่นมีความต้องการในจัดหายุทธโปกรณ์ที่มีความทันสมัยเพื่อมาสร้างสมดุลอำนาจจากการผงาดขึ้นของจีนโดยได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ เป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการแข่งขันทางด้านการทหารในภูมิภาคเอเชีย

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 การผงาดขึ้นจีน

ในขณะที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2001 นับได้ว่าเป็นก้าวสำคัญสำหรับจีนที่จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ คือ ความท้าทายด้านนโยบายเศรษฐกิจในรูปแบบเดิมของจีนจะถูกท้าทายจากการที่ต้องปฏิบัติตามกฎขององค์การการค้าโลกเป็นระเบียบใหม่กับจีน และกลุ่มผลประโยชน์ภายในจีนจะถูกเปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์การการค้าโลกมากยิ่งขึ้นเป็นผลกระทบให้กับจีน ซึ่งความท้าทายที่มองว่าเป็นจุดที่น่ากังวลนี้จะถูกลบไปด้วยผลประโยชน์ทางการค้าของจีนในเวทีโลก ที่สามารถเพิ่มมูลค่าการส่งออกได้มหาศาล จากเดิมที่เคยส่งออกไปสหรัฐฯ ที่ 1.3 หมื่นล้านดอลลาร์ ไปสู่ 8.4 หมื่นล้านดอลลาร์ ภายในเวลา 9 ปี (Prime, 2002, pp. 8-12) เป็นจุดที่ขับเคลื่อนให้จีนต้องปฏิรูประบบเศรษฐกิจให้เป็นรูปแบบทุนนิยมเพื่อรองรับการเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์การการค้าโลกอีกเช่นกัน

ในช่วง ค.ศ. 2001 – 2008 ที่ผ่านมา เป็นช่วงที่จีนยังคงมีบทบาทในเวทีโลกด้านความมั่นคง จีนให้ความสนใจกับการพัฒนาภายในประเทศเพื่อผลักดันให้จีนขึ้นมามีบทบาทในเวทีโลกมากยิ่งขึ้น การมุ่งเน้นที่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในจึงเป็นเรื่องที่จีนให้ความสำคัญเป็นเรื่องหลัก โดยอาศัย ยุทธศาสตร์เขตการค้าเสรี (Free Trade Areas Strategy) (ไท วัฒนา, 2564) เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้จีนสามารถสร้างฐานอำนาจของตนเองเพื่อต่อกรกับมหาอำนาจอื่น ๆ โดยในมิติเศรษฐกิจ และการทหารจีนสามารถแสดงศักยภาพให้นานาประเทศเห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 มิติเศรษฐกิจ

การจัดงานโอลิมปิก ปี 2008 ที่ปักกิ่ง (Beijing Olympics) โดยในช่วงปี ค.ศ. 2008 ประเทศจีนมีการจัดงานที่ยิ่งใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของประเทศจีนในหลายมิติ ผ่านการจัดงาน “โอลิมปิกปักกิ่ง 2008” ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน การจัดงานโอลิมปิกครั้งยิ่งใหญ่ของจีนในครั้งนี้ใช้งบประมาณที่ 4 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 1.3 ล้านล้านบาท) โดยรัฐบาลจีนในขณะนั้นได้ให้ความสนใจในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานถาวรของเมือง เช่น ถนน รถไฟฟ้า สนามบิน เป็นต้น และใช้งบประมาณเพียงไม่ถึง 1 ใน 4 ที่ใช้สร้างสถานที่แข่งขันกีฬาโดยตรง (Rabinovitch, 2008) การลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานของจีนในครั้งนี้จึงเป็นการสร้างที่มองได้ว่าไม่สูญเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ เนื่องจากเงินส่วนใหญ่ที่ลงทุนจะเป็นการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่หลังจากผ่านการแข่งขันกีฬาไปแล้ว ประชาชนภายในประเทศยังคงใช้งานโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นผลดีต่อตัวรัฐที่จะมีรายได้จากการลงทุนกับงานโอลิมปิกและลงทุนกับอนาคตร่วมด้วย การจัดงานโอลิมปิกดังกล่าวเสมือนเป็นการประกาศให้ประเทศอื่นมองเห็นศักยภาพของจีนที่กำลังเติบโตและเป็นมากกว่างานกีฬาระดับโลกหลายมิติดังนี้

1) การสร้างภาพลักษณ์ใหม่สู่การรับรู้ต่อสายตาประชาคมโลก

จีนภายใต้การนำโดยนายกรัฐมนตรี เวิน เจียเป่า มองการจัดงานโอลิมปิกเป็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจีนผ่านการแสดงวิสัยทัศน์ของ เวิน เจียเป่า ดังถ้อยแถลงว่า

“การเป็นเจ้าภาพโอลิมปิกจะทำให้โลกได้เห็นจีนในภาพลักษณ์ใหม่ ประเทศประชาธิปไตย เปิดกว้าง มีอารยธรรม เป็นมิตร และกลมเกลียว ถ่ายทอดสู่สายตาชาวโลกอย่างเต็มภาคภูมิ” - นายกรัฐมนตรี เวิน เจียเป่า แห่งประเทศจีน (China Daily, 2007)

กล่าวได้ว่าการจัดงานโอลิมปิก 2008 นี้เป็นพื้นที่สำคัญในการที่จะต้องการลบภาพจำเก่า ๆ ของจีนเกี่ยวกับการเป็นประเทศโลกที่สาม ยากจน และเป็นระบอบคอมมิวนิสต์แบบปิดตัว การจัดงานในครั้งนี้ยังคงแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ใหม่ของจีนจากข้อความข้างต้นว่า “การเป็นเจ้าภาพโอลิมปิกจะทำให้ประเทศจีนเป็นประเทศประชาธิปไตย เปิดกว้าง มีอารยธรรม เป็นมิตร และกลมเกลียวกัน เผยแพร่ไปทั่วโลก” (Sands, 2008) คำกล่าวนี้อาจจะแสดงนัยสำคัญว่า ณ ช่วงเวลานั้นจีนกำลังประกาศให้ประชาคมโลกรับรู้ว่า จีนกำลังเป็นประเทศมหาอำนาจที่ทันสมัยและมีอารยธรรม ในช่วงเวลาของการจัดงานโอลิมปิก 2008 ณ กรุงปักกิ่ง ทางการเงินยังได้รับการเยี่ยมเยื่อนจากผู้นำโลกกว่า 80 ประเทศ ทั้งนี้รวมถึงประธานาธิบดีสหรัฐฯ และนายกรัฐมนตรีจากยุโรปหลายประเทศ เป็นการตอกย้ำสถานะของจีนในเวทีระหว่างประเทศว่ามีบทบาทโดดเด่นและได้รับการยอมรับในวงกว้างอีกด้วย (Glaser, 2008)

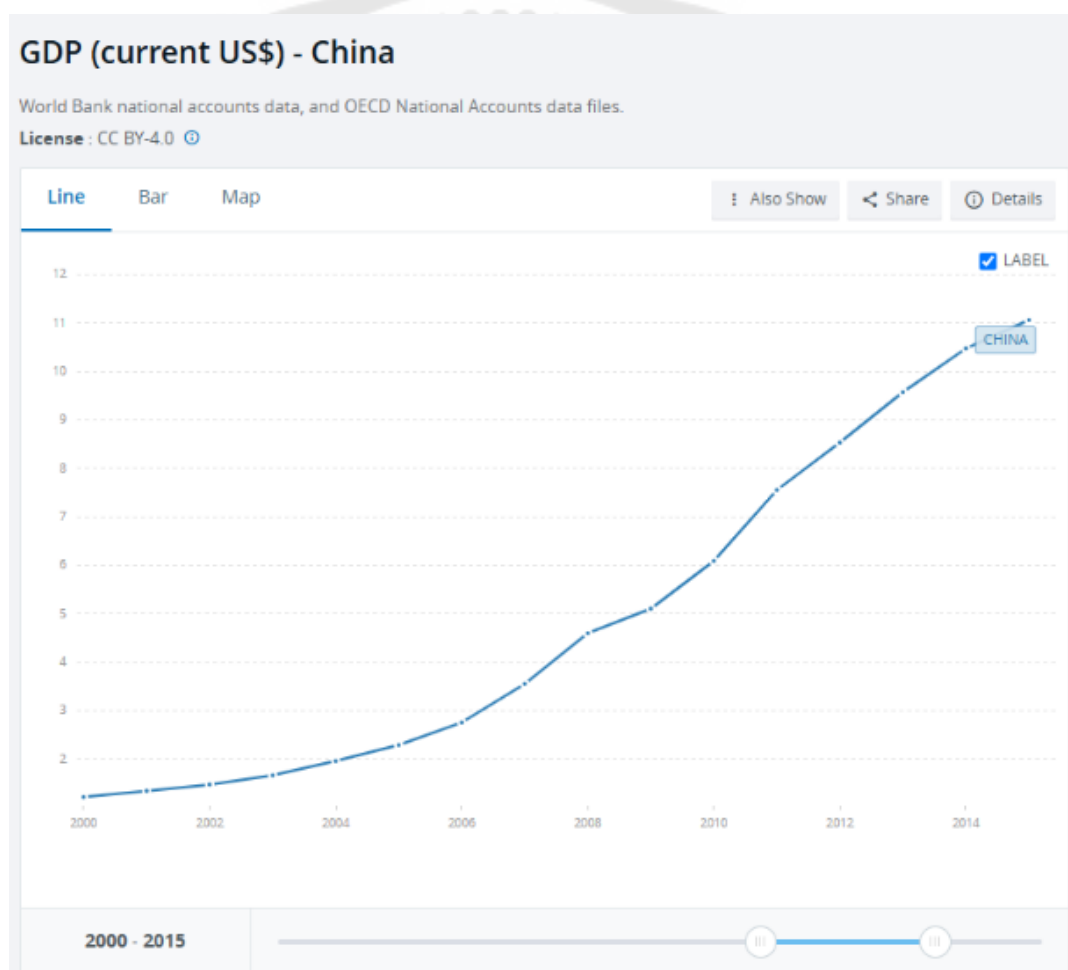
2) ช่วงเวลาแห่งการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากวิกฤตการเงินโลกจากวิกฤตซับไพร์ม ที่มีสาเหตุมาจากการที่ธนาคารและสถาบันการเงินในสหรัฐฯ ปล่อยสินเชื่อบ้านให้กับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง (Low Credit Score) ต่อมาส่งผลให้ลูกหนี้ประเภทดังกล่าวไม่สามารถที่จะชำระหนี้ได้ตามที่กำหนด ในไตรมาสที่ 4 ของปี 2004 อยู่ที่ร้อยละ 9.8 ต่อมาในไตรมาสที่ 2 ของปี 2007 อยู่ที่ร้อยละ 17 ประกอบกับการที่รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องการดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้น ส่งผลให้มีการผิมนัดชำระหนี้ของลูกค้าจำนวนมากเกิดเป็นหนี้เสียที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินโลก (Bank of Thailand, 2007, p. 50) ที่จีนเองก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวแต่อย่างไรก็ตามในขณะนั้น ผลกระทบที่จีนได้รับจากวิกฤตซับไพร์มไม่สามารถชะลอการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของจีนในช่วงเวลานั้นได้มากเท่าไร โดยปี 2007 จีนมีอัตราการเติบโต GDP ถึงร้อยละ 14 และปี 2008 เติบโตประมาณร้อยละ 9.6 (Jeong et al., 2024) ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการเป็นเจ้าภาพในการจัดงานโอลิมปิกปักกิ่ง 2008 เป็นส่วนหนึ่งในการที่ทำให้มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของจีนขยายตัวอย่างมีนัยสำคัญ

3) การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน

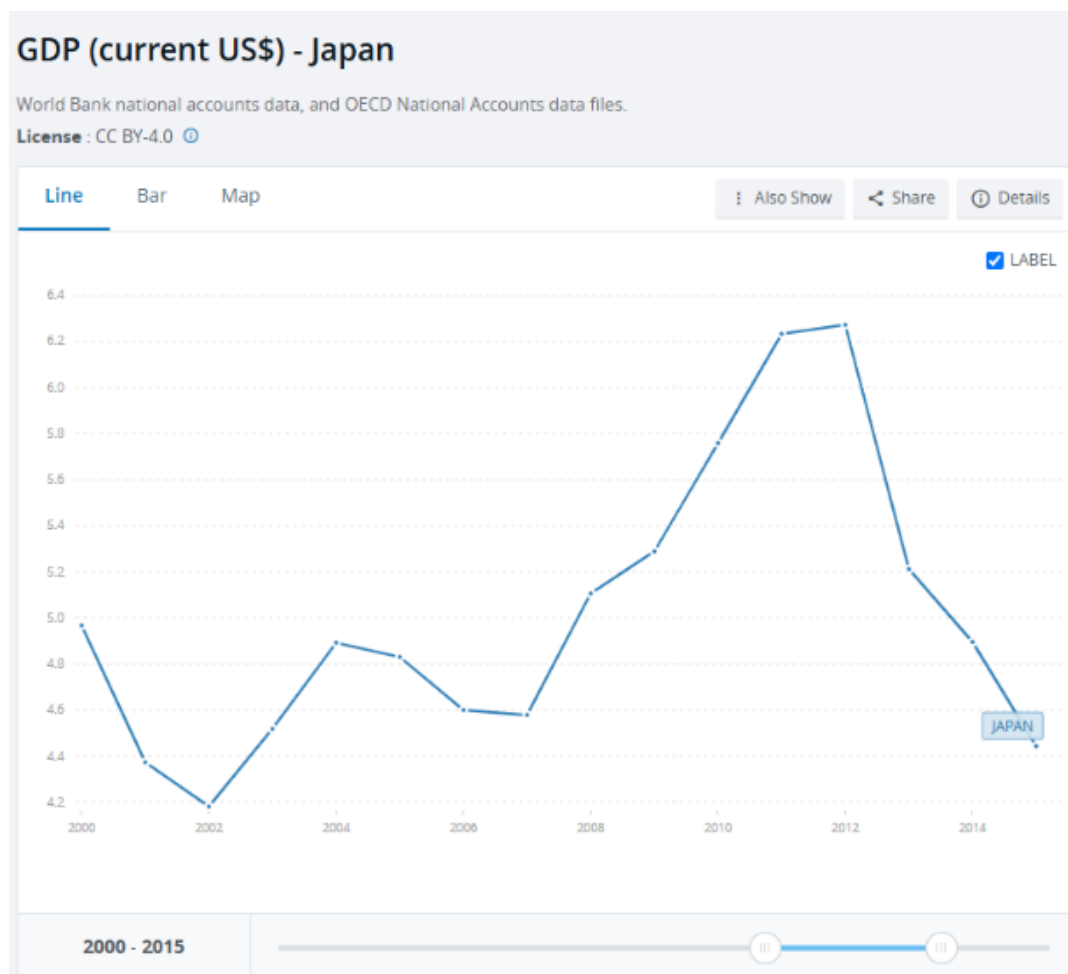
ในปี ค.ศ. 2010 จีนแซงหน้าญี่ปุ่นในฐานะเศรษฐกิจใหญ่อันดับ 2 ของโลก ด้วยระบบโครงสร้างระหว่างประเทศในขณะนั้นเต็มไปด้วยระบบเสรีนิยม ที่มีมหาอำนาจนำคือสหรัฐฯ และชาติพันธมิตรหลายประเทศที่รับเอาระบบเสรีนิยมเข้ามาปรับใช้กับรัฐ อาทิ ญี่ปุ่น ในช่วงปี ค.ศ. 2000 มีขนาดเศรษฐกิจที่เป็นอันดับ 2 รองจากสหรัฐฯ ส่งผลให้เกิดความกดดันต่อ

จีนที่ปกครองภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์รับรู้ถึงภัยคุกคามที่กำลังเกิดขึ้นจากความเติบโตของระบบเสรีนิยม จีนจึงต้องปฏิรูปการทำงานของรัฐบาลและมองหาช่องทางที่ทำให้สามารถพัฒนาได้เองด้วย เพื่อให้เกิดกำลังซื้อที่มากยิ่งขึ้น การเลือกที่จะเข้าสู่ระบบการค้าเสรีกับนานาประเทศผ่านองค์การการค้าโลก จึงเป็นช่องทางที่มองว่าเป็นผลประโยชน์ต่อจีนมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามจีนต้องอาศัยช่วงเวลาเพื่อเป็นตัวพิสูจน์ให้เห็นว่าบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งแนวคิดการเข้าสู่ระบบการค้าเสรีนั้นได้เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นว่าจีนสามารถพัฒนาได้ โดยวัดจากขนาดของ “ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ” หรือ GDP (Gross Domestic Product) ในรูปที่ 1 จะเห็นได้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 2009 ขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของจีนนั้นได้เริ่มเทียบเท่าขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของญี่ปุ่น และในรูปภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าปี ค.ศ. 2010 ขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจีนได้ขยับอันดับขึ้นมาจากอันดับ 3 สู่อันดับที่ 2 เป็นรองจากสหรัฐฯ

ภาพประกอบ 2 GDP (current US\$) – China

ที่มา: World Bank Group (World Bank Group, n.d.-a)

ภาพประกอบ 3 GDP (current US\$) – Japan

ที่มา: World Bank Group (World Bank Group, n.d.-b)

การประกาศเขตการค้าอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Area: ACFTA) เป็นข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศจีน เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน มีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2010 (Li, 2014, p. 87) มีเป้าหมายหลักเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับจีนใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความตกลงการค้าสินค้า (ASEAN-China Trade in Goods Agreement) 2) ความตกลงการค้าบริการ (ASEAN-China Trade in Services Agreement) 3) ความตกลงการลงทุน (ASEAN-China Investment Agreement) เพื่อให้เกิดการซื้อขายสินค้า การบริการ และการลงทุนที่มีความเสรียิ่งขึ้นในภูมิภาค (Secretariat, 2025) โดยในตารางแสดงมูลค่าการค้ารวมอาเซียน-จีน จะแสดงให้เห็นถึงพลวัตการเติบโตในช่วงหลังการบังคับใช้ ACFTA ดังตาราง 1

ตาราง 1 มูลค่าการค้ารวมอาเซียน-จีน

ปี	มูลค่าการค้ารวมอาเซียน-จีน (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)
2009	213.0
2010	292.9
2011	363.1
2012	400.1
2013	443.6

ที่มา: CNBS, ASEANstats, WDB, WEO Database (CNBS et al., 2016)

ในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้จีนก้าวขึ้นมาเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของอาเซียนโดยวัดจากมูลค่าการค้า ซึ่งในช่วง 2013 การค้าสองฝ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้โครงสร้างดุลการค้าระหว่างอาเซียนกับจีนเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ อาเซียนเคยเกินดุลการค้ากับจีนในก่อนหน้าการเข้าร่วมเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน หลังจากการประกาศเขตการค้าอาเซียน-จีน ได้กลายมาเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับจีนเพิ่มขึ้นทุกปี จนถึงระดับประมาณ 45,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2013 (Salidjanova et al., 2015, p. 3) ความสำเร็จของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ทำให้จีนสามารถสร้างฐานอำนาจเพื่อเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเด่นชัด การขยายตัวของเขตการค้าอาเซียน-จีน จึงกล่าวได้ว่าเป็น “สัญญาณเตือน” ต่อสหรัฐฯ โดยเฉพาะในช่วงหลังวิกฤตการเงินโลก 2008 ซึ่งจีนสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วและใช้โอกาสนี้ในการผลักดันเขตการค้าอาเซียน-จีน ได้สำเร็จ

ภาพรวมบรรยากาศการขับเขี้ยวทางเมืองระหว่างประเทศของจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ ในช่วง 2000 – 2013 สะท้อนให้เห็นบรรยากาศการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น ซึ่งการแข่งขันในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นับว่าสำคัญที่ให้เห็นได้ถึงการเติบโตของจีน ที่มีผลมาจากความต้องการที่จะสร้างพื้นฐานอำนาจของตนเองในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อรองกับชาติมหาอำนาจทั้งในด้านเศรษฐกิจ การทหาร หรือเรื่องใดที่เป็นผลประโยชน์ให้จีน การมีอำนาจในการต่อรองก็จะเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนให้จีนสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ของตนเองได้ รวมถึงงานโอลิมปิกปี 2008 ที่ปักกิ่งล้วนเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่แสดงถึงการผงาดขึ้นของจีนในเวทีโลก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และภาพลักษณ์ของประเทศ ที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้ “ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ” ของจีนแซงหน้าญี่ปุ่นใน ปี 2010 และตอกย้ำการก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอันดับที่สองผ่านการประกาศเขตการค้าอาเซียน-จีน เป็นที่ประจักษ์ว่าการผงาดของจีนได้เริ่มขึ้นและดำเนินต่อไปเปรียบเสมือน “เครื่องจักรที่กำลังทำงาน”

4.1.2 มิติการทหาร

การพัฒนากองทัพจีนและการขยายอิทธิพลของจีน ในช่วงปี 2001 หลังจากที่จีนได้รับการตอบรับการขอเข้าร่วม องค์การการค้าโลก ในช่วงปี 2001 – 2008 กล่าวได้ว่าเป็นช่วงของการพัฒนาภายใน โดยให้ความสำคัญในด้านการพัฒนากองทัพให้สอดคล้องการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการดำเนินนโยบาย “การพัฒนาอย่างสันติและนโยบายการป้องกันเชิงรับ” (Foreign Policy of Peace and a National Defense Policy) ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้เริ่มประกาศใช้งานในปี 2004 เป็นแนวทางหลักในการพัฒนากองทัพจีน อย่างไรก็ตามการพัฒนาด้านการทหาร ยุทธโศปกรณ์งบประมาณกลาโหม ยังคงเป็นวาระที่ได้รับความสำคัญและพัฒนาอยู่เสมอจากทางการจีน ถึงแม้ในช่วงเวลาดังกล่าวอาจจะมองได้ว่าจีนมีบทบาทด้านการทหารมากขึ้น แต่สะท้อนให้เห็นจากงบประมาณกลาโหมของจีนที่เติบโตอย่างต่อเนื่องในอัตราสูงถึงตัวเลขสองหลักเกือบทุกปี กล่าวได้ว่าจีนได้ยกระดับขีดความสามารถของกองทัพทุกมิติ ทั้งกองทัพบก เรือ และอากาศ เพื่อปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของตนในเวทีโลก (Branigan, 2009) ซึ่งการประกาศให้ประชาคมโลกทราบว่าจีนกำลังก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจมีที่มาจากเปิดตัวยุทธโศปกรณ์ทางน้ำภายใต้ชื่อ “เหลียวหนิง” (Liaoning) เป็นเรือบรรทุกเครื่องบินลำแรก ที่กำหนดเข้าประจำการในปี 2012 กลายเป็นเรือรบขนาดใหญ่ที่สุดของกองทัพเรือจีนที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย รวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กร และพัฒนาเทคโนโลยีทางทหาร เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการทหารของจีนให้มีความทันสมัยและพร้อมรบมากยิ่งขึ้น (Army Recognition, 2024a)

ภายใต้การแข่งขันกิจการทางทหารในหลายประเทศหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น พบว่าสหรัฐฯ เป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาการมากที่สุด แต่ทว่าคู่แข่งใหม่ที่กำลังขึ้นมาท้าทายมหาอำนาจอย่างจีนได้ดำเนินการปรับปรุงและเสริมสร้างศักยภาพกองทัพอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยในปี 2013 ทางกรจีนได้เผยแพร่เอกสารยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศภายใต้ชื่อ “การใช้ประโยชน์หลากหลายของกองกำลังติดอาวุธของจีน” (The Diversified Employment of China's Armed Forces) โดยในเอกสารดังกล่าวอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านเพื่อความพร้อมสู่ยุคข้อมูลสารสนเทศและเปลี่ยนแปลงกำลังรบร่วมที่มีเอกลักษณ์แบบจีน (State Council Information Office of the People's Republic of China, 2014) ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาดังนี้

ประการแรก การปฏิรูปโครงสร้างองค์กร ภายใต้การบริหารกิจการของรัฐ ณ ช่วงปี ค.ศ 2013 (ภายหลังได้จัดตั้งกองกำลังจรวด PLA Rocket Force ในปี 2016) ได้กำหนดให้มีหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการป้องกันประเทศ 3 หน่วยงานได้แก่ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (The PLA Army: PLAA) กองทัพเรือ (The PLA Navy: PLAN) กองทัพอากาศ (The PLA Air Force: PLAAF) (Bulanov et al., 2019, p. 4) โดยทั้ง 3 หน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่เป็นรั้วของชาติที่จะคอยดูแลความเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอกของตัว และจะมีหน่วยงานย่อยที่แบ่งการทำงานลงไปตามลำดับขั้นและหน้าที่ของงานนั้น ๆ การปรับโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นและให้ภาคการทหารทำหน้าที่อย่างเหมาะสมกับตำแหน่ง โดยกองทัพปลดปล่อยประชาชน (PLA) ได้จัดตั้งแผนกวางแผนกลยุทธ์ของกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน

(PLA Department of Strategic Planning) และเปลี่ยนแปลงแผนกสื่อสารของกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (GSH) เป็นแผนกข้อมูล (State Council Information Office of the People's Republic of China, 2014)

ประการที่สอง ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและยุทธโศปกรณ์ กองทัพอากาศและกองทัพเรือมีความต้องการในการจัดหาอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย โดยกองทัพอากาศระบุถึงความต้องการเกี่ยวกับเครื่องบินรบยุคใหม่รุ่นใหม่ที่สมรรถนะเหนือกว่าเดิม ซึ่งในโครงการการจัดหาเครื่องบินรบรุ่นใหม่ในช่วงปี 2008 – 2013 บริษัท Aviation Industry Corporation of China: AVIC ที่รัฐบาลจีนเป็นเจ้าของ โดย AVIC มีบริษัทย่อยที่ทำงานภายใต้ AVIC เป็นผู้พัฒนาเครื่องบินรบยุคที่ 5 ให้กับจีนอยู่ในขณะนั้นคือ 2 บริษัท ได้แก่ Chengdu Aircraft Corporation และ Shenyang Aircraft Corporation โดย Chengdu Aircraft Corporation (Henseler, 2015) ได้เปิดตัวโครงการ Chengdu J-20 “Mighty Dragon”

ภายใต้แนวคิดเครื่องบินขับไล่ล่องหนยุคที่ 5 ให้กับกองทัพอากาศ เพื่อสร้างความเหนือกว่าทางอากาศและการโจมตีด้วยความแม่นยำ (China-Arms, 2021) โดยสามารถบรรลุข้อตกลงการจัดหาเครื่องบินรบยุคที่ 5 ในนาม J-20 “Mighty Dragon” และได้ทำการบินทดสอบครั้งแรกในเดือนมกราคม ปี 2011 (ปัจจุบันเข้าประจำการกับกองทัพอากาศจีน) ซึ่งเป็นวันเดียวกันที่ โรเบิร์ต เกตส์ รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐฯ เยือนจีน ในการบินทดสอบครั้งแรกของเครื่องบินรบยุคที่ 5 ของจีน จึงกล่าวได้ว่าจีนกำลังแสดงอำนาจทางทหารให้สหรัฐฯ ได้เห็นผ่านการมาเยือนของเจ้าหน้าที่ทางทหารระดับสูงของสหรัฐฯ นับเป็นความท้าทายของจีนอย่างปฏิเสธไม่ได้ และต่อมาในปี 2012 บริษัท Shenyang Aircraft Corporation ได้ทำการเปิดตัวเครื่องบินรบยุคที่ 5 ภายใต้ชื่อ Shenyang J-31 เป็นโครงการพัฒนาเครื่องบินขับไล่รุ่นที่ 5 ของจีนที่เริ่มต้นโดยบริษัท Shenyang Aircraft Corporation ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ AVIC เช่นเดียวกับ Chengdu Aircraft Corporation โดยเป้าหมายของการพัฒนา J-31 เพื่อเป็นรุ่นที่ใช้ในการส่งออกและตอบสนองความต้องการของตลาดพันธมิตรต่างประเทศ (Army Recognition, 2024b)

ถึงแม้ว่าศักยภาพของเครื่องบินรบจะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเหนือกว่าทางอากาศ แต่การที่จะครองน่านฟ้าได้อย่างสมบูรณ์แบบจะต้องอาศัยอาวุธที่มีศักยภาพในการโจมตีที่เทียบเท่าหรือเหนือกว่าฝ่ายตรงข้ามเช่นกัน ดังนั้นในยุคที่ 5 ของภารกิจทางทหารของกองทัพอากาศจึงต้องมีการนำขีปนาวุธอากาศสู่อากาศ (Air-to-Air Missile) ที่มีการยิงนอกระยะสายตา (Beyond Visual Range: BVR) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการรบ (Newdick, 2022) โดยในช่วงแรกของการพัฒนาขีปนาวุธ BVR ในช่วงปี 2005 เริ่มใช้งานด้วยรุ่น PL-12 มีระยะการยิงหวังผลที่ 70-96 กิโลเมตร และพัฒนารุ่นต่อมาในปี ค.ศ. 2011 คือ PL-15 มีระยะการยิงที่ 200 กิโลเมตร (เทียบเท่ากับ AIM-120D AMRAAM ของสหรัฐฯ) (Newdick, 2025)

ทั้งนี้ การเข้ามาของขีปนาวุธที่มีการยิงนอกระยะสายตาช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการเลือกที่จะโจมตีเป้าหมายได้ ความสามารถในการโจมตีหลายเป้าหมายพร้อมกันมาจากการตรวจจับวัตถุจากการสแกนของ Track While Scan: TWS (Smith, 2023) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเลือกและติดตามเป้าหมายหลายเป้าหมายพร้อมกัน โดยสื่อสารผ่านระบบการเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธี (Tactical Data-Link: TDL) เพื่อมาตรฐานความปลอดภัยในการสื่อสารระหว่าง

หน่วยงานความมั่นคงของรัฐนั้น ๆ (อริยพล วีระชุติกุล, 2563, p. 66) ซึ่งต่างจากบริบทของเครื่องบินรบยุคที่ 4 ขีปนาวุธในยุคดังกล่าวหลายรุ่น อาทิ PL-10, AIM-9X Sidewinder จะเลือกและติดตามเป้าหมายจะกระทำผ่านการเลือกตรวจจับและนำวิถีด้วยเซนเซอร์อินฟราเรด (Infrared Homing) โดยอัตโนมัติหลังจากการปล่อยขีปนาวุธออกไป (Oishi et al., 2004) ซึ่งในขีปนาวุธมีระยะการยิงที่สั้นส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อนักบินกับการถูกยิงด้วยขีปนาวุธมากยิ่งขึ้น จึงนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาขีปนาวุธรุ่นใหม่ในยุคที่ 5 ภายใต้แนวคิดขีปนาวุธอากาศสู่อากาศ (Air-to-Air Missile) แบบ BVR

ภาพประกอบ 4 An air-to-air load-out for the J-10C comprising PL-15 (inboard) and PL-10 (outboard) AAMs. via Chinese internet

ที่มา: Thomas Newdick (Newdick, 2025)

ความต้องการทางด้านเทคโนโลยีและยุทธโศปกรณ์ของกองทัพเรือจีนได้เป็นประเด็นที่สำคัญขึ้นมาในช่วงปี 2012 เช่นเดียวกับกองทัพอากาศ การจัดหาเรือบรรทุกเครื่องบินของกองทัพเรือจีนได้ก้าวกระโดดผ่านการส่งมอบและเข้าประจำการเรือบรรทุกเครื่องบินลำแรกภายใต้ชื่อ “เหลียวหนิง” ในปี 2012 เหลียวหนิงเป็นเรือบรรทุกเครื่องบินรุ่นแรก ใช้รหัส Type 001 หมายถึงเรือลำแรกของจีนในประเภทเรือบรรทุกเครื่องบิน (Thomas, 2024) เหลียวหนิงเป็นเรือบรรทุกเครื่องบินที่ให้เครื่องบินสามารถบินขึ้นระยะสั้นและลงจอดด้วยระบบช่วยเบรก (STOBAR) ซึ่งหมายความว่า เครื่องบินจะบินขึ้นจากดาดฟ้าบินส่วนหน้าที่ยกขึ้นเกิดเป็นเส้นโค้ง ซึ่งเรียกว่า “Ski-jump” ดังนั้น เมื่อเครื่องบินออกจากดาดฟ้า เครื่องบินจะเคลื่อนที่ตรงในแนวชันที่จะช่วย

เหวี่ยงเครื่องบินขึ้นไปด้านบน เนื่องจากส่วนโค้งที่ปลายของดาดฟ้าช่วยให้เครื่องบินไต่ระดับขึ้นได้ ในช่วงแรกและลงจอดโดยใช้สายสลิงช่วยเบรก (DefenceXP, 2021)

ภาพประกอบ 5 The Chinese aircraft carrier Liaoning, with a Z-18 helicopter and J-15 fighters visible on the flight deck.

ที่มา: Brian O'Rourke (O'Rourke, 2022)

ประการที่สาม การสนับสนุนพันธมิตรของจีนในด้านการทหารในช่วงปี 2008–2013 ภายใต้การพัฒนาอย่างสันติ จีนได้ให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ชาติพันธมิตรหลายประเทศในรูปแบบของการมอบยุทโธปกรณ์และความช่วยเหลือทางทหาร โดยการสนับสนุนที่เป็นตัวอย่างที่มีนัยสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว คือ การตกลงจัดหาเครื่องบินขับไล่ JF-17 ให้กับปากีสถานในปี 2011 (Pant & Rehman, 2024) ซึ่งในช่วงก่อนหน้านี้นี้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และปากีสถานเต็มไปด้วยความสลับซับซ้อนเนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นและผลจากเหตุการณ์ 9/11 และความสัมพันธ์ระหว่างสองชาติมาถึงจุดที่ตึงเครียดอีกครั้งเนื่องจากปฏิบัติการสังหาร อุซามะห์ บิน ลาดิน (Operation Neptune Spear) ในปี 2011 (McMahon, 2024) ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลปากีสถานได้เดินทางไปเยือนจีนเพื่อร่วมเฉลิมฉลองครบรอบ 60 ปีความสัมพันธ์จีน-ปากีสถาน ในการเยือนจีนครั้งนี้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองชาติมีพลวัตที่ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ผ่านข้อตกลงการจัดหาเครื่องบินขับไล่รุ่น JF-17 จำนวน 50 ลำ เป็นกรณีพิเศษอย่างเร่งด่วนโดยทางการจีนมอบให้ปากีสถาน จากเดิมที่ปากีสถานเคยครอบครอง JF-17 ในการประจำการอยู่แล้ว 38 ลำ จากการจัดหาในครั้งแรกเมื่อปี 2009 (Pant & Rehman, 2024)

นอกจากการยุทโธปกรณ์ทางทหารแล้ว จีนยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารผ่านการฝึกซ้อมต่อต้านการก่อการร้ายร่วมระหว่างจีนและปากีสถานในปี 2011 มีชื่อว่า “Friendship-IV” โดยการฝึกซ้อมทางทหารร่วมกันของทั้งสองชาติเป็นความร่วมมือแบบทวิภาคีในด้านการทหารและความมั่นคงภายใต้ “สนธิสัญญาแห่งมิตรภาพ ความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนบ้าน” (Treaty of Friendship, Cooperation and Good Neighbourly Relations) (Khan,

2012) ในช่วงเวลาเดียวกันซึ่งเกิดเหตุการณ์ความร่วมมือทางการทหารระหว่างปากีสถานและจีนเกิดขึ้นนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นระหว่างจีนและปากีสถานภายหลังจากความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ

ประการที่สี่ การเพิ่มงบประมาณด้านกลาโหมของจีนในช่วงปี 2009-2013 จากการพัฒนาหลายด้านจากประการต่าง ๆ ข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นด้านความร่วมมือระหว่างรัฐพันธมิตรหรือการวิจัยและพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณทางด้านการทหารที่สูงและต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี โดยจีนได้ปรับเพิ่มงบประมาณกลาโหมอย่างต่อเนื่องในช่วง ปี 2009-2013 โดยมีรายละเอียดดังนี้ (China Daily, 2012, 2013; Information Office of the State Council The People's Republic of China, 2011; Xinhua, 2011)

ตาราง 2 ตารางเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นของงบประมาณด้านกลาโหมของจีนจำแนกเป็นรายปี ตั้งแต่ 2009-2013

ปีงบประมาณ	งบกลาโหม (พันล้านหยวน)	สัดส่วนที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละจากปีก่อน)
2009	495.11 พันล้านหยวน	18.50%
2010	532.12 พันล้านหยวน	7.50%
2011	601 พันล้านหยวน	12.70%
2012	670 พันล้านหยวน	11.20%
2013	720.2 พันล้านหยวน	10.70%

ที่มา: China Daily, Information Office of the State Council The People's Republic of China, Xinhua (China Daily, 2012, 2013; Information Office of the State Council The People's Republic of China, 2011; Xinhua, 2011)

ประการสุดท้ายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงแสนยานุภาพของจีนในมิติการทหาร โดยจะอธิบายส่วนต่อไปเป็นฉากทัศน์ที่ได้เรียงตามช่วงเวลาของเหตุการณ์การสร้างฐานอำนาจของตนเองจากเหตุการณ์ดังนี้

1) ความเคลื่อนไหวของจีนในทะเลจีนใต้

หมู่เกาะพาราเซลส์ (Paracel Islands) และหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทะเลจีนใต้ (South China Sea) พื้นที่หมู่เกาะดังกล่าวครอบคลุมถึงประเทศเวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน (ปิยะนุช ปิ๋ว, 2558, p. 27) ซึ่งจะมีชื่อเรียกในหมู่ของการจีนว่า “ซีซา” (Xisha Islands) หมายถึงหมู่เกาะพาราเซลส์ และหนานซา (Nansha Islands) หมายถึงหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Dong et al., 2565, p. 166) โดยผู้วิจัยจะใช้คำเรียกตามภาษาอังกฤษเป็นหลัก

เป็นที่ทราบกันว่าเป็นพื้นที่หมู่เกาะพาราเซลส์ และหมู่เกาะสแปรตลีย์ เป็นที่ข้อพิพาทระหว่างประเทศในบริเวณทะเลจีนใต้ อันได้แก่ เวียดนาม พิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน โดยจีนได้แสดงบทบาทเชิงรุกในข้อพิพาททะเลจีนใต้อย่างต่อเนื่องเหนือพื้นที่ดังกล่าว ในช่วงปี 2000 – 2012 จีนประจำการกำลังทหารและพัฒนาสิ่งปลูกสร้างบนเกาะ ได้แก่ สนามบิน โรงพยาบาล โรงเรียน (Dong et al., 2565, p. 166) การสร้างโครงสร้างพื้นฐานนี้เป็นเหมือนการกล่าวอ้างจีนเป็นเจ้าของพื้นที่ดังกล่าวในเชิงพฤตินัย รวมถึงการดำเนินการดังกล่าวมองว่าเป็นการตอกย้ำการอ้างสิทธิ์อธิปไตยของจีนเหนือพื้นที่พิพาท ก่อให้เกิดปฏิกิริยาเชิงลบจากประเทศที่มีส่วนได้เสียจากการอ้างสิทธิ์พื้นที่ดังกล่าว และเจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ ได้แสดงความกังวลต่อการดำเนินการของจีนในการครอบครองพื้นที่ข้อพิพาทดังกล่าวว่า “จีนจะสามารถดูแลปัญหาที่มีความท้าทายได้หรือไม่ หรือหากว่าเกินกว่าที่จะใช้อำนาจในการสั่งการ อาจจะต้องใช้มาตรการด้านความรุนแรงเข้ามาเพื่อระงับข้อพิพาท” (ชญาภรณ์ ทองฉิม, 2555, pp. 34 - 35)

2) การอ้างสิทธิของจีนผ่านการประกาศใช้แผนที่ “เส้นประเก้าเส้น”

นอกจากการเคลื่อนไหวในภาคสนามดังกล่าว จีนยังดำเนินการด้านการอ้างสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้ในเวทีระหว่างประเทศด้วย ในปี 2009 จีนได้ออกหนังสือกลาง (Note Verbale) ถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประชาชาติว่าด้วยขอบเขตไหล่ทวีป (UN Commission on the Limits of the Continental Shelf: CLCS) เพื่อคัดค้านการยื่นเรื่องขอขยายไหล่ทวีปในทะเลจีนใต้ของเวียดนาม และมาเลเซีย โดยในหนังสือดังกล่าวจีนได้แนบแผนที่เส้นประ 9 เส้น (Nine-Dash Line) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของทะเลจีนใต้ เพื่อแสดงเขตอ้างสิทธิ์ทางทะเลของตนอย่างชัดเจน (Beech, 2016) การออกหนังสือดังกล่าวเพื่ออ้างสิทธิ์ของจีนไม่ได้ปรากฏเป็นครั้งแรกจากการหากย้อนไปในช่วงของก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 จะพบว่าทางการจีนได้มีการสำรวจพื้นที่ทะเลจีนใต้และอ้างสิทธิ์ของตนในพื้นที่หมู่เกาะพาราเซลส์ ในช่วงเวลาดังกล่าวการสำรวจอาจไม่ได้เป็นมีความชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามมีหลักฐานที่ปรากฏให้ทราบจากเอกสารรายงานประจำปี 1909 จากทางการจีน โดยผู้ออกหนังสือคือ พลเรือตรี หลี่ ซุน (Li Zhun) (ทภิพร สุพร, 2560b, pp. 91 - 93)

ภายใต้ความคุกรุ่นที่กำลังดำเนินอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว จีนได้ตระหนักถึงความสำคัญของกองทัพเรือ การเพิ่มขีดความสามารถของทัพเรือจึงเป็นเสมือนเครื่องมือทางทหารในการรับมือกับปัญหาทางทะเล และเพิ่มแสนยานุภาพไปในตัวเอง ผ่านการพัฒนากองทัพเรือเพื่อใช้ในการลาดตระเวนพื้นที่แนวปะการังและพื้นที่ข้อพิพาท โดยจะสามารถบริหารจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีเต็มรูปแบบ ซึ่งมาจากความทันสมัยที่ทางการจีนพัฒนาและจัดหาเทคโนโลยีให้กองทัพเรือได้ครอบครอง ทั้งนี้จีนยังคงแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่รัฐในพื้นที่ข้อพิพาทเรียกร้องไม่สามารถนำมาเป็นข้อยุติได้ปัญหาดังกล่าวได้ เนื่องจากการเจรจาในกรอบพหุภาคี จะทำให้ไม่สามารถโต้แย้งหรือหาข้อยุติกับรัฐหลาย ๆ รัฐได้ การเลือกที่จะดำเนินการแบบทวิภาคีจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับจีนประกอบกับการใช้อำนาจทางทหารในการกดดันทางอ้อมจะเป็นทางเลือกที่จะทำให้การเจรจาแบบทวิภาคีบรรลุข้อตกลงได้ง่ายกว่าการเจรจาแบบพหุภาคี (ทภิพร สุพร, 2560b, pp. 95-96)

อย่างไรก็ตามข้อพิพาทดังกล่าวยังคงไม่ได้รับการยืนยันเกี่ยวกับการบรรลุข้อตกลงเพื่อแบ่งผลประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว จีนได้ประกาศในหนังสือกลาง (Note Verbale) ว่า “จีนมีอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้และน่านน้ำใกล้เคียงอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง และมีสิทธิอธิปไตยและเขตอำนาจศาลเหนือน่านน้ำที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพื้นทะเลและใต้ผิวดิน” (Permanent Mission of the People's Republic of China to the United Nations, 2009) ซึ่งประโยคในหนังสือกลางเป็นประโยคที่ตอกย้ำการอ้างสิทธิ์อย่างแข็งกร้าวของจีนต่อประชาคมระหว่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศอื่น ๆ ที่มีส่วนได้เสีย เช่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และอินโดนีเซีย ต่างยื่นหนังสือแย้งต่อสหประชาชาติในเวลาต่อมา โดยโต้แย้งว่าแผนที่เส้นประเก้าเส้นของจีนขัดต่อกฎหมายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law Of the Sea: UNCLOS) (Beech, 2016) ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวในการอ้างกรรมสิทธิ์ทั้งเหนือพื้นที่และในท้องทะเลของทะเลจีนใต้ (South China Sea) ยังคงเป็นประเด็นที่หาข้อยุติไม่ได้ เพราะมูลค่าของผลประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถนับมูลค่าได้ การแบ่งผลประโยชน์ที่จะจัดสรรปันส่วนให้ลงตัวจึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เพราะในมุมมองของแต่ละประเทศที่ตระหนักถึงความเท่าเทียมล้วนเป็นเรื่องที่ลึ้นหัว

3) กรณีพิพาทกับญี่ปุ่น: หมู่เกาะเซ็นคาคุหรือเตียวหยู

ในช่วงที่การขยายอำนาจของจีนกำลังเกิดขึ้นพร้อมกับประเด็นการอ้างสิทธิ์ของจีนเหนือพื้นที่ต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้เป็นประเด็นที่รัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องเตรียมรับมือ แต่การขยายอำนาจของจีนไม่ได้หยุดเพียงเท่านั้น หมู่เกาะเซ็นคาคุ (Senkaku Islands) ชื่อที่ใช้เรียกในนามของคนญี่ปุ่น หรือหมู่เกาะเตียวหยู (Diaoyu Islands) ชื่อที่ใช้เรียกในนามของคนจีน (ชานน ชินอุดมทรัพย์, 2565) พื้นที่นี้ตั้งอยู่ที่ทะเลจีนตะวันออก โดยมีระยะทางห่างจากเมืองโตเกียวออกไปประมาณ 1,900 กิโลเมตร และมีระยะทางห่างจากเมืองเซี่ยงไฮ้ประมาณ 650 กิโลเมตร (เดอะ สแตนดาร์ด, 2564) โดยผู้วิจัยจะขอเรียก หมู่เกาะเซ็นคาคุเป็นหลัก โดยจุดเริ่มต้นของข้อพิพาทมาจากในช่วงปี 1970 ได้มีการสำรวจพบแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ในบริเวณพื้นที่หมู่เกาะเซ็นคาคุ ต่อมาใน ปี 2010 เรือประมงของจีนได้รุกล้ำเข้ามาที่บริเวณหมู่เกาะและเรือตรวจการชายฝั่งของญี่ปุ่นได้ทำการจับกุมชาวประมง 14 คน ส่งผลให้ทางการจีนไม่พอใจ เหตุการณ์นี้กลายเป็นวิกฤตทางการเมืองเมื่อจีนเรียกร้องให้ปล่อยตัวกัปตันโดยทันทีและใช้มาตรการตอบโต้หลายด้าน เช่น จำกัดการส่งออกแร่หายาก (Rare Earth Metals) ไปยังญี่ปุ่น ในปริมาณร้อยละ 97 ของแร่ทั้งหมดที่เคยส่งออก เป็นต้น (Green et al., 2017b) จนในที่สุดญี่ปุ่นยอมปล่อยตัวกัปตันเพื่อยุติความขัดแย้ง (Ramzy, 2010)

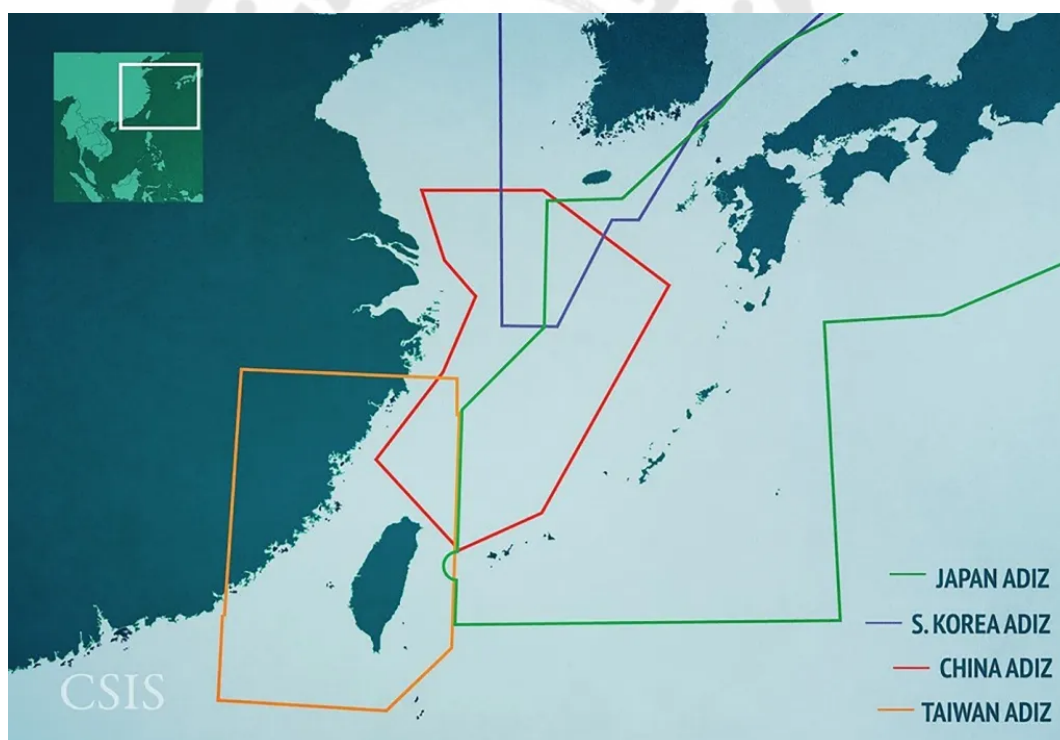
ต่อมาในเดือนกันยายน 2012 รัฐบาลญี่ปุ่นตัดสินใจซื้อเกาะสามในห้าเกาะของหมู่เกาะเซ็นคาคุจากเจ้าของเอกชน ซึ่งเป็นการกระทำที่จีนมองว่าเป็นการละเมิดอธิปไตยของตน และได้ส่งเรือตรวจการชายฝั่งเข้าไปในน่านน้ำรอบหมู่เกาะเพื่อแสดงอำนาจอธิปไตย (Takenaka, 2012) ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั้งสองยิ่งลดลงไป แต่ในทางปฏิบัติ จีน และ ญี่ปุ่น ต่างอ้างเอกสิทธิ์เหนือพื้นที่ดังกล่าวโดยระบุถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกว่า หมู่เกาะดังกล่าวเป็นของจีนมาตั้งแต่ยุคสมัยของราชวงศ์หมิง ส่วนญี่ปุ่น กล่าวว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นของ

ญี่ปุ่นตั้งแต่ ปี 1895 จากระบบการญี่ปุ่นในขณะนั้นอนุมัติให้มีการผนวกหมู่เกาะดังกล่าวเข้ากับจังหวัดโอะซากา (ซานน ชินอุมทรีพ, 2565)

4) การประกาศเขตป้องกันภัยทางอากาศ (ADIZ)

จากหลายฉากทัศน์แห่งความตึงเครียดระหว่าง จีนและญี่ปุ่น ในพื้นที่ทะเลจีนตะวันออก ส่งผลสืบเนื่องให้ทางการจีนได้มีการตอบโต้ญี่ปุ่นกลับ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2013 ได้ประกาศใช้งาน “เขตแสดงตัวตนเพื่อการป้องกันทางอากาศ” หรือ “Air Defense Identification Zone: ADIZ) (Green et al., 2017a) สะท้อนการขยายอำนาจของจีนไปสู่อีกมิติหนึ่ง คือ มิติทางน่านฟ้า โดยเขตแสดงตัวตนดังกล่าวมีอาณาเขตครอบคลุมตามภาพที่ปรากฏดังนี้

โดยในแผนที่จะสังเกตเห็นได้ว่าเขตแสดงตัวตนดังกล่าวมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่หมู่เกาะเซ็นคาเกะ ที่ญี่ปุ่นได้อ้างกรรมสิทธิ์ และซื้อหมู่เกาะดังกล่าวจากเจ้าของเอกชน หากพิจารณาแผนที่จะพบว่าอาณาเขตของเส้นเขตแสดงตัวตนดังกล่าวยังคงครอบคลุมพื้นที่ในทะเลจีนตะวันออกที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างใหญ่เหนือทะเล ซึ่งทับซ้อนกับเขตแสดงตัวตนเพื่อการป้องกันทางอากาศ ของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ที่มีอยู่เดิม

ภาพประกอบ 6 แผนที่เขตแสดงตัวตนเพื่อการป้องกันทางอากาศ

ที่มา: Michael Green, Kathleen Hicks, Zack Cooper, John Schaus, and Jake Douglas (Green et al., 2017a)

เขตแสดงตัวตนเพื่อการป้องกันทางอากาศทำงานผ่านการที่ เครื่องบินทุกลำทั้ง เชิงพาณิชย์และทางทหารที่บินผ่านเขตแสดงตัวตนเพื่อการป้องกันทางอากาศ จะต้องแจ้งแผน เส้นทางการบินต่อทางการจีนและตอบสนองต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่จีน มิฉะนั้นกองทัพอากาศจะ ดำเนินมาตรการ “ถูกเงินเพื่อการป้องกัน” ต่อเครื่องบินนั้น (Green et al., 2017a) มาตรการ ดังกล่าวเป็นที่ประจักษ์ให้เห็นถึงการสร้างความยุ่งยากของจีนในพื้นที่ทะเลจีนตะวันออก อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ ได้แสดงความมีการแสดงความคิดเห็นถึงมาตรการของจีนในช่วงเวลานั้นว่า

“รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐฯ วิเคราะห์ภัยแลงของจีน ว่าเป็น “การกระทำฝ่ายเดียว” “การยกระดับสถานการณ์” และเป็น “ความพยายามที่บ่อนทำลาย เสถียรภาพในการเปลี่ยนแปลงสถานะเดิม” (Green et al., 2017a)

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯ ไม่ยอมรับข้อกำหนดที่จีนพยายามบังคับ ใช้เหนือ่านฟ้า และยังคงแสดงความท้าทายอันแข็งแกร่งต่อจีนโดยส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดทาง ยุทธศาสตร์ รุ่น B-52 ของสหรัฐฯ จำนวน 2 ลำ ได้บินผ่านเขตแสดงตัวตนเพื่อการป้องกันทาง อากาศ โดยไม่แจ้งล่วงหน้า เพื่อท้าทายและย้าสิทธิการบินเหนือ่านฟ้าสากล สหรัฐฯ รายงานว่า การบินผ่านเป็นไปโดยปกติ จีนไม่ได้ตอบโต้ใดๆ นอกจากติดตามด้วยเรดาร์จากพื้นดิน และ ทางการญี่ปุ่นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงได้แสดงความท้าทายด้วยการให้กองกำลังป้องกันตนเอง ญี่ปุ่นส่งเครื่องบินขับไล่ประกบเที่ยวบินลาดตระเวนของจีนที่เริ่มบินในเขตป้องกันภัยทางอากาศ (Green et al., 2017a)

กรณีข้อพิพาทระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นกรณี หมู่เกาะเซ็นคาเกวในทะเลจีนตะวันออก หรือกรณีหมู่เกาะพาราเซลส์และหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเล จีนใต้ ล้วนเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการผงาดขึ้นของจีนในมิติทางการทหาร และยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ โดยพฤติกรรมของจีนในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่เพียง ความสัมพันธ์แบบทวิภาคีระหว่างจีนกับรัฐที่มีข้อพิพาทเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบในเชิงโครงสร้าง ต่อดุลอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวม

การประกาศใช้แผนที่ “เส้นประเก้าเส้น” เมื่อปี 2009 และการประกาศเขตแสดง ตัวตนเพื่อการป้องกันทางอากาศ ในปี 2013 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เหนือหมู่เกาะเซ็นคาเกว เป็นการ ดำเนินนโยบายที่สะท้อนถึงความตั้งใจของจีนในการแสดงอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่พิพาทอย่าง ชัดเจน แนวทางดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะเดิม (status quo) อย่างเป็นรูปธรรม และ เป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวในการกำหนดกรอบความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งย่อมส่งผลให้ประเทศ คู่พิพาท โดยเฉพาะญี่ปุ่น และรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีข้อขัดแย้งกับจีน อาทิ เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ต้องเผชิญแรงกดดันเชิงยุทธศาสตร์มากยิ่งขึ้น

ภายใต้บริบทดังกล่าว รัฐเหล่านี้จึงมีแนวโน้มที่จะหันไปพึ่งพาสหรัฐอเมริกาในฐานะ พันมิตรด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค เพื่อสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงและถ่วงดุล ต่ออิทธิพลของจีนที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การผงาดขึ้นของจีนจึงไม่ได้ส่งผลกระทบในระดับ ภูมิภาคเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้สหรัฐฯ ต้องเร่งปรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในเอเชียแปซิฟิก เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้น สหรัฐฯ จึงเข้า

มาบีบบทบาทภายใต้ความท้าทายต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคเอเชีย นำไปสู่การปรับนโยบายของสหรัฐฯ ดังหัวข้อต่อไปนี้

4.2 การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ สู่อียิปต์

สหรัฐฯ ภายใต้การนำโดยประธานาธิบดี บารัค โอบามา ในช่วงปี 2009 – 2013 (สมัยแรก) การดำรงตำแหน่งผู้นำของสหรัฐฯ กับการเข้ามาพร้อมกับวาทะยุทธศาสตร์ใหม่ที่เรียกว่า Pivot to Asia หลังจากผ่านช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์เปลี่ยนไปกับการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย (War on Terror) ในพื้นที่ตะวันออกกลางมานานหลายปี ภายใต้บทบาทผู้นำที่ต้องรักษาความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ในขณะนั้นเห็นว่าเอเชียกำลังกลายเป็นศูนย์กลางยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมีจีนเป็นแกนหลักที่มีความพร้อมสำหรับการเป็นมหาอำนาจใหม่ที่กำลังผงาดขึ้นมา (Eckert, 2011) ส่งผลให้สหรัฐฯ มีการรับรู้ (Perception) ต่อสิ่งที่กำลังเข้ามาท้าทายความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ การให้ความสนใจในเอเชียจึงเป็นประเด็นที่สหรัฐฯ ในขณะนั้นให้ความสนใจและดำเนินนโยบาย Pivot to Asia เป็น “ยุทธศาสตร์หลัก” (Grand Strategy) (ทภีพร สุพร, 2560a, p. 9) ในการเล่นเกมกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมและสร้างพันธมิตรใหม่ในเอเชียเพื่อรักษาบทบาทนำของตน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของนโยบายการหมุนสู่เอเชีย มีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ การชำระระเบียบภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่เอื้อต่อสันติภาพ เสถียรภาพ และกฎกติกาสากล ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมแบบเสรีประชาธิปไตยและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ (White House Office of the Press Secretary, 2015) และในอีกทางหนึ่งคือการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงในภูมิภาค โดยสหรัฐฯ มุ่งที่จะสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาค 4 ด้าน ได้แก่ 1) ป้องกันไม่ให้ประเทศที่เป็นศัตรูกับสหรัฐฯ กลายเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลสูงสุดในภูมิภาค 2) การป้องกันไม่ให้เกิดการแข่งขันหรือการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายระหว่างประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค 3) ป้องกันไม่ให้ปัญหาการเมืองและเศรษฐกิจภายในประเทศลุกลามไปยังประเทศเพื่อนบ้าน จนทำให้ทั้งภูมิภาคไม่มั่นคง 4) สร้างความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ข้ามพรมแดน เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย หรือโรคระบาด (Shambaugh, 2013, pp. 15-16) สาระสำคัญของนโยบายการหมุนสู่เอเชีย จึงเป็นการรักษาความเป็นผู้นำของสหรัฐฯ ในเอเชียแปซิฟิก ควบคู่ไปกับการป้องปรามมิให้เกิดอภิมหาอำนาจใดที่เป็นภัยต่อเสถียรภาพขึ้นครอบงำภูมิภาค ขณะเดียวกันก็สานประโยชน์ร่วมกับประเทศอื่น ๆ

ญี่ปุ่นนับเป็นหนึ่งในพันธมิตรหลักของสหรัฐฯ ในเอเชียแปซิฟิกมาอย่างยาวนาน ภายใต้นโยบายการหมุนสู่เอเชีย สหรัฐฯ จึงได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ผ่านการวางโครงสร้างความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้งพันธมิตรดั้งเดิม เช่น ญี่ปุ่นและออสเตรเลีย เป็นต้น หุ้นส่วนใหม่ เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย เป็นต้น และความร่วมมือพหุภาคี สร้างเป็นเครือข่ายกว้าง ๆ เพื่อรองรับเป้าหมายยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ รวมถึงความร่วมมือด้านการทหาร (Manyin et al., 2012, p. 7) แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สหรัฐฯ ใช้การวางพันธมิตรเป็นกลไกหลักในการจัดหาความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยหลายมิติที่สัมพันธ์กัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การทหาร โดยในมิติเศรษฐกิจสามารถ

อ่านได้ในหัวข้อ 4.2.2 ว่าด้วย TPP ภายใต้นโยบาย Pivot to Asia: เศรษฐกิจในฐานะเครื่องมือความมั่นคง และในมิติด้านการทหาร สามารถอ่านต่อได้ในหัวข้อ 4.2.3 เกี่ยวกับ การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตามคำว่า “pivot” ในภาษาไทยใช้คำว่า “การหมุน” ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ในแวดวงวิชาการอย่างแพร่หลาย เนื่องจากคำว่า “การหมุน” มีนัยที่อาจสื่อถึงการละเลยพันธมิตรเดิม เช่น ยุโรป ตะวันออกกลาง และอาจจะทำให้พันธมิตรดั้งเดิมของสหรัฐฯ ส่งผลให้เกิดความสับสนและสร้างความกังวลให้กับพันธมิตรดั้งเดิมในภูมิภาคดังกล่าว (Shambaugh, 2013) เพื่อหลีกเลี่ยงนัยเชิงลบดังกล่าวข้างต้น ทางทหารสหรัฐฯ ได้พยายามเปลี่ยนมาใช้คำว่า “rebalance” หรือ “การปรับสมดุล” แทน ซึ่งสื่อถึงการเพิ่มความสำคัญต่อเอเชียโดยไม่ลดทอนความสำคัญของภูมิภาคอื่น ๆ (ทวิพร สุพร, 2560a, pp. 9-10)

4.2.1 มุมมองของสหรัฐฯ ต่อการผงาดของจีน

เมื่อจีนกลายเป็นประเทศเศรษฐกิจอันดับสองของโลก และเพิ่มงบประมาณทางทหารอย่างต่อเนื่อง บทบาทของจีนในเวทีโลกจึงไม่อาจถูกมองข้าม ก่อนเริ่มการเดินทางไปยังเอเชีย ประธานาธิบดีบารัค โอบามา กล่าวว่า “สหรัฐฯ มองจีนเป็นทั้งพันธมิตรที่สำคัญและคู่แข่ง” (a Vital Partner, as Well as a Competitor) และเน้นว่าทั้งสองประเทศต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาระดับโลก เพื่อป้องกันการเกิด “ความตึงเครียดครั้งใหญ่” (Holland, 2009) จากคำกล่าวสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ที่ Suntory Hall ในกรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2009 ในมุมมองของผู้นำกล่าวว่าจีนอยู่ในช่วงของ “การมีอำนาจเพิ่มขึ้น” (Rising Powers) ในศตวรรษที่ 21” และยังคงกล่าวว่า “ความมั่นคงของชาติ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศหนึ่งไม่จำเป็นต้องแลกมาด้วยอีกประเทศหนึ่ง การปลูกฝังขอบเขตความร่วมมือ ไม่ใช่ขอบเขตอิทธิพลที่แข่งขันกัน จะนำไปสู่ความก้าวหน้าในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก” (Obama, 2009)

คำกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าสหรัฐฯ ในขณะนั้นไม่ได้มองจีนเป็นภัยคุกคามหรือมองว่าจีนเป็น “ศัตรู” และยังคงสนับสนุนให้สร้าง “ความร่วมมือ” ในภูมิภาคแทนการสร้าง “การแข่งขันทางอิทธิพลกัน” แต่ในทางหนึ่งสหรัฐฯ ไม่ได้ไว้วางใจจีนเท่าที่ควร ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐฯ ในทัศนะของ ประธานาธิบดีบารัค โอบามา จึงมองได้ว่าเป็น “คู่แข่ง” (Competitor) หลัก ๆ ที่น่าจับตาและต้องบริหารจัดการอย่างระมัดระวัง หลังจากการขึ้นมาท้าทายความเป็นมหาอำนาจใหม่ในครั้งนี้

“หนึ่งในหุ้นส่วนใหม่ที่โดดเด่นที่สุดก็คือจีน เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ มากมายก่อนหน้านี้ จีนได้เจริญรุ่งเรืองจากการเป็นส่วนหนึ่งของระบบเปิดกว้างและอิงตามกฎเกณฑ์ที่สหรัฐฯ ช่วยสร้างขึ้นและพยายามรักษาไว้ และในปัจจุบัน จีนถือเป็นความสัมพันธ์ที่ท้าทายและสำคัญที่สุดที่สหรัฐฯ เคยต้องจัดการ ซึ่งต้องใช้เวลาการบริหารจัดการอย่างรอบคอบ มั่นคง และคล่องตัว โดยเราใช้แนวทางต่อจีนที่ยึดหลักความเป็นจริง เน้นที่ผลลัพธ์ และยึดมั่นในหลักการและผลประโยชน์ของเรา” ฮิลลารี คลินตัน (Clinton, 2011)

นอกจากผู้นำของสหรัฐฯ แล้ว คำกล่าวจากผู้ดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยตรงอย่าง ฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ได้กล่าวในประเด็นการก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอันดับสองของจีนในครั้งนี้ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงความยินดีต่อความเจริญเติบโตของจีน แต่สิ่งที่ถือเป็นความท้าทายใหม่ของสหรัฐฯ คือ การที่มหาอำนาจใหม่และมหาอำนาจเดิมที่มีขนาดใหญ่ทั้งสองประเทศต้องมาแข่งขันกันโดยสหรัฐฯ จะต้องบริหารความสัมพันธ์ให้เป็นผลดีร่วมกันเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และคลินตันยังได้กล่าวถึงประเด็นของการมองจีนเป็น “ภัยคุกคาม” ซึ่งคลินตันได้ปฏิเสธการมองจีนเป็นภัยคุกคามอีกด้วย และกล่าวว่า “ความจริงก็คืออเมริกาที่เจริญรุ่งเรืองเป็นสิ่งที่ดีสำหรับจีน และจีนที่เจริญรุ่งเรืองเป็นสิ่งที่ดีสำหรับอเมริกา เราทั้งคู่ต่างได้รับประโยชน์จากความร่วมมือมากกว่าความขัดแย้ง” (Clinton, 2011) คำกล่าวของคลินตันสะท้อนให้เห็นถึงกรอบความคิดของสหรัฐฯ ที่ไม่ได้มองจีนในฐานะภัยคุกคามโดยตรง แต่เป็นการใช้วาทศิลป์ในการ “การถ่วงดุลแบบอ่อน” (Soft Balancing) ต่ออิทธิพลทางเศรษฐกิจและการทหารของจีน มากกว่าการเผชิญหน้าอย่างเปิดเผยหรือการสกัดกั้นการผงาดขึ้นของจีน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกา จะพบว่าการดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ มีนัยสำคัญที่สะท้อนถึงการทำให้รับรู้ว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชีย สหรัฐฯ จึงจำเป็นต้องดำเนินการเชิงยุทธศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อถ่วงดุลอำนาจการขยายบทบาทของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความมั่นคงทางทหารและเศรษฐกิจ เช่น การกระชับความร่วมมือด้านความมั่นคงกับพันธมิตรในภูมิภาคเอเชีย การเสริมสร้างขีดความสามารถของพันธมิตรหลักอย่างญี่ปุ่น ตลอดจนการส่งเสริมกรอบความร่วมมือพหุภาคี อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบ TPP และการดำเนินนโยบาย “Pivot to Asia” ซึ่งล้วนสะท้อนถึงความพยายามของสหรัฐฯ ในการรักษาอิทธิพลและบทบาทนำของตนในภูมิภาคท่ามกลางบริบทของการเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจระหว่างประเทศ

4.2.2 TPP ภายใต้นโยบาย Pivot to Asia: เศรษฐกิจในฐานะเครื่องมือความมั่นคง

เป็นที่ทราบว่าการดำเนินนโยบาย “การปรับสมดุล” หรือ “rebalance” เป็นการทำนโยบายแบบให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจผ่านกรอบ ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก (กาญจนนา บุญยัง & เอกสิทธิ์ หนูหนักดี, 2557, pp. 2-3) TPP ถือเป็นโครงการที่มีขนาดเศรษฐกิจและมูลค่าทางการค้าของตลาดถึง 40 เปอร์เซ็นต์ ของ GDP โลกรวมกันทั้งหมด หรือประมาณ 12 ล้านล้านดอลลาร์ (มูลค่าในช่วงเวลานั้น) โดย TPP ประกอบไปด้วย สหรัฐฯ ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา ชิลี มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ เวียดนาม และญี่ปุ่น เป็นต้น (สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร, 2558) โดยจะเห็นได้ว่าจีนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับนโยบายดังกล่าว เนื่องจากการก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของจีนในภูมิภาคเอเชียจากการเติบโตอย่างมากในช่วงหลังจากการเข้าร่วมองค์การการค้าโลก (WTO) ส่งผลให้เกิดเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อถ่วงดุลมหาอำนาจใหม่ ในอีกด้านหนึ่ง Wen Jin Yuan นักวิชาการจาก Center for Strategic and International Studies (CSIS) ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า TPP เป็นกรอบเขตการค้าเสรีระดับภูมิภาคที่มีมาตรฐานสูง และ

สาเหตุหลักที่ประธานาธิบดีบารัค โอบามา สนับสนุน TPP คือความต้องการใช้ข้อตกลงนี้ในการ “สกัดกั้นการผงาดขึ้นของจีนทางเศรษฐกิจ” (Yuan, 2012, pp. 1-2)

4.2.3 การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่น

แม้การก้าวขึ้นมาของจีนจะเป็นประเด็นที่ทำให้สหรัฐฯ และพันธมิตรไม่สามารถควบคุมการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ แต่กระนั้นก็ดีเมื่อจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลกได้กลายเป็นภูมิภาคเอเชีย สหรัฐฯ จึงเลือกที่จะสนับสนุนด้านการทหารให้กับพันธมิตร โดยพันธมิตรหลักที่สหรัฐฯ ให้การสนับสนุนคือ “ญี่ปุ่น” ญี่ปุ่นถือเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดที่สุดของสหรัฐฯ ในเอเชีย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่จีนขยายอิทธิพลทางทหารมากขึ้นและเกิดความตึงเครียดด้านดินแดน อาทิ การอ้างสิทธิ์บนพื้นที่ข้อพิพาทหมู่เกาะคาคุ ที่ตั้งอยู่ในทะเลจีนตะวันออก เป็นประเด็นที่ญี่ปุ่นได้รับผลกระทบทางตรงจากการผงาดขึ้นของจีนส่งผลให้อำนาจของจีนขยายเป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น สหรัฐฯ ในฐานะพันธมิตรหลักของญี่ปุ่นจึงให้การช่วยเหลือทางทหารต่อญี่ปุ่นเพื่อสร้างขีดความสามารถ (Capability) ของญี่ปุ่นและรักษาดุลอำนาจในเอเชียให้มั่นคง

เฟรด ดาวนีย์ รองประธานของสมาคมอุตสาหกรรมการบินและอวกาศสหรัฐฯ กล่าว ว่า “การเสริมความแข็งแกร่งให้กับพันธมิตรตามสนธิสัญญาและหุ้นส่วนด้านความมั่นคงอื่นๆ ถือเป็นหัวใจสำคัญของ “การปรับดุล” ของทำเนียบขาวต่อภูมิภาคแปซิฟิกที่ได้รับผลกระทบจากข้อพิพาทเรื่องอาณาเขตทางทะเลในกรณีของจีน และโครงการขีปนาวุธและนิวเคลียร์ในกรณีของเกาหลีเหนือ” (Wolf, 2013) คำกล่าวนี้นับบอกว่าสหรัฐฯ จะมีพื้นที่ในการขยายอุตสาหกรรมทางทหารที่เพิ่มมากขึ้นในเอเชียผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านกลาโหมกับพันธมิตรสำคัญ เช่น ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ชัดเจนของการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสนับสนุนด้านความมั่นคงจากสหรัฐฯ เมื่อนำมาอธิบายกับกรอบแนวคิดการปฏิวัติกิจการทางทหาร 3 ระดับ คือ: 1) เทคโนโลยี (Technology) 2) หลักนิยมและการปฏิบัติการ (Doctrine & Operations) 3) องค์กร (Organization) จะสามารถทำให้เห็นถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารได้ดังนี้

1) ด้านเทคโนโลยี

การจัดหาเครื่องบินรบและยุทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัย โดยในปี 2010 ก่อนที่จะสหรัฐฯ ได้ประกาศนโยบาย Pivot to Asia กองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศของญี่ปุ่น (Japan Air Self-Defense Force: JASDF) มีอากาศยานหลักที่ใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อรองรับภารกิจในการป้องกันน่านฟ้า การสกัดกั้นอากาศยานที่รุกล้ำน่านฟ้า และตอบสนองต่อความเคลื่อนไหวทางทหาร ในช่วงเวลานั้นคือ F-4EJ KAI Phantom II คำว่า KAI ในภาษาญี่ปุ่นหมายความว่า ปรับปรุง ซึ่งรุ่นที่ประจำการอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นคือ รุ่นที่ได้รับการปรับปรุงเพื่อยืดระยะเวลาการทำงานออกไปอีก 2,000 ชั่วโมง และในช่วงเวลาต่อมา หลังจากที่รัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดทำโครงการจัดหาอากาศยานหลักที่จะมาใช้ทดแทน F-4 โดยในรุ่นถัดไปจะเป็น F-35 ที่จะเข้าประจำการกับกองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศของญี่ปุ่นต่อไป (จุลติส รัตนคำแปง, 2563)

ภาพประกอบ 7 F-4 EJ KAI Phantom II

ที่มา: จุลติส รัตนคำแปง (จุลติส รัตนคำแปง, 2563)

ภายใต้โครงการคัดเลือกเครื่องบินขับไล่ยุคที่ 5 (โครงการ F-X) หลังการประเมินในด้านสมรรถนะในหลาย ๆ ด้าน เช่น การใช้งาน ราคา การส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศ และการซ่อมบำรุง เป็นต้น รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศในเดือนธันวาคม 2011 ให้ F-35 เป็นผู้ชนะการคัดเลือก เพื่อทดแทนเครื่องบิน F-4 ที่ปลดประจำการด้วยประสิทธิภาพของอากาศยานที่ผ่านการปรับปรุงมาแล้วหนึ่งครั้ง (Japan Ministry of Defense, 2021)

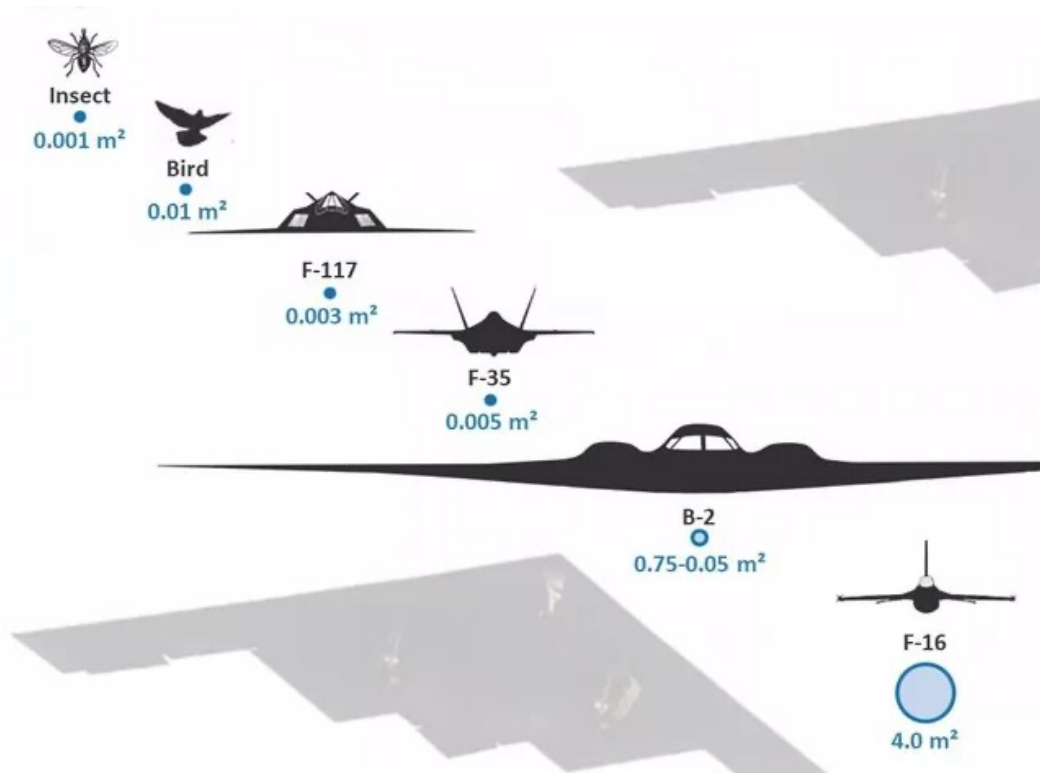
โดยในรายละเอียดการจัดซื้ออากาศยานยุคที่ 5 รุ่น F-35 รัฐบาลญี่ปุ่นจัดซื้อแบบ Conventional Take-Off and Landing (CTOL) หมายถึงเครื่องบินแบบขึ้นลงปกติที่ต้องใช้ทางขึ้นลงของเครื่องบิน (Cesconetto, 2022) ซึ่งจำนวนที่สั่งเริ่มต้น 4 ลำ และสั่งเพิ่มในภายหลังอีก 38 ลำ รวมทั้งหมด 42 ลำ (U.S. Department of Defense, 2012b) ราคารวมทั้งสิ้น 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยการจัดหาในครั้งนี้ถือเป็นการซื้อขายอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีมูลค่าสูงสุดสำหรับญี่ปุ่นอีกด้วย (Wolf, 2013)

ภาพประกอบ 8 F-35A Lightning II

ที่มา: U.S. Department of Defense (U.S. Department of Defense, 2016)

หนึ่งคุณสมบัติที่ติดตัวมากับเครื่องบินขับไล่ยุคที่ 5 คือ การพรางตัว (Stealth) โดยเทคโนโลยีการพรางตัวของ F-35 ในหลาย ๆ รุ่น ได้รับการพัฒนาจากภาคเอกชนในอุตสาหกรรมการบินของสหรัฐฯ ที่เลือกใช้งานวัสดุที่ดูดซับคลื่นที่เข้ามากระทบกับตัวเครื่อง เพื่อลดการสะท้อนกลับไปยังจุดปล่อยคลื่นตรวจจับ โดยจากผลการทดสอบของ J.M. ter Harmsel ที่ปรากฏในรูปจะแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีดังกล่าวสามารถลดขนาดการตรวจจับได้ โดยขนาดของ F-35 สามารถวัดผลค่า RCS อยู่ที่ 0.005 m^2 ซึ่งเล็กกว่าขนาดของนกที่วัดผลค่า RCS อยู่ที่ 0.01 m^2 (Harmsel, 2023, pp. 4-5) Radar Cross Section หรือ RCS หมายถึง ตัวเลขที่แสดงขนาดของคลื่นสัญญาณมากระทบวัตถุใด ๆ และสะท้อนกลับมายังเครื่องรับนั้นที่ปล่อยสัญญาณออกไป โดยแสดงค่าเป็นขนาด และมีหน่วยเป็นตารางเมตร (วัชรินทร์ เครือดำรงค์, 2544, pp. 19-21)

ภาพประกอบ 9 Radar Cross sections for various objects

ที่มา: J. M. ter Harmsel (Harmsel, 2023)

ทั้งนี้ ผลจากการจัดซื้อ F-35 ในช่วงแรกที่มีคำสั่งซื้อ 42 ลำ ส่งผลให้ในเวลาต่อมาเกิดการเจรจาระหว่างรัฐบาลญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ในการมีส่วนร่วมในการผลิตและประกอบเครื่องบินในประเทศเพื่อลดต้นทุนการผลิตและให้ภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศญี่ปุ่นได้รับผลประโยชน์ด้วย เช่น Mitsubishi Heavy Industries จะได้รับสิทธิในการตั้งสายการผลิตขั้นสุดท้ายและตรวจสอบคุณภาพ (Final Assembly and Check Out: FACO) สำหรับ F-35 ในญี่ปุ่น รวมถึงการผลิตชิ้นส่วนสำคัญบางรายการ (Japan Ministry of Defense, 2021) การที่สหรัฐฯ ยินยอมให้ญี่ปุ่นมีเข้าถึงสายการผลิตของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีขั้นสูงมายังญี่ปุ่นควบคู่ไปกับการจัดหาเครื่องบินรบรุ่นล่าสุดร่วมด้วย

ภาพประกอบ 10 KC-767J

ที่มา: Jarrod Booth (Booth, 2017)

นอกจากเครื่องบินขับไล่ที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากสหรัฐฯ สหรัฐฯ ยังคงสนับสนุนญี่ปุ่นในการจัดหายุทโธปกรณ์เสริมที่จะเป็นตัวช่วยในทางทหารที่ทันสมัยอื่นๆ ในช่วงเวลาดังกล่าว ตัวอย่างที่ปรากฏชัดเจน คือ เครื่องบินเติมเชื้อเพลิงกลางอากาศ (Tanker) รุ่น KC-767 ซึ่งเป็นเครื่องบินลำเลียงที่ดัดแปลงจาก Boeing 767-200ER เป็นรุ่น KC-767J (Airforce Technology, 2002) สหรัฐฯ ส่งมอบให้ญี่ปุ่นในปี 2008 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบินของเครื่องบินขับไล่ญี่ปุ่นในการออกปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ป้องกันน่านฟ้าและสนับสนุนการปฏิบัติการร่วมกับชาติพันธมิตร เป็นต้น (Boeing, 2010)

ความร่วมมือด้านระบบป้องกันขีปนาวุธ (Missile Defense) นอกเหนือไปจากการจัดหาเครื่องบินรบและยุทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัย ซึ่งอยู่ในหมวดหมู่ของการใช้งานแบบใช้มนุษย์เป็นผู้ขับเคลื่อน การจัดหาอุปกรณ์ป้องกันในเชิงการตั้งรับยังคงมีความจำเป็นต่อญี่ปุ่น เนื่องจากการมีเพื่อนบ้านที่มีค่านิยมต่างกันอย่างยิ่ง จีน และ เกาหลีเหนือ ที่เต็มไปด้วยท่าทีที่มองว่าอาจจะเกิดอันตรายขึ้นจากการกระทำของเพื่อนบ้าน อาทิ การทดสอบนิวเคลียร์ของเกาหลี ในปี 2009 และ 2013 (BBC News, 2017)

การจัดการระบบป้องกันขีปนาวุธเพื่อเป็นเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพญี่ปุ่น จึงเป็นหนึ่งในโครงการสำคัญที่สหรัฐฯ กับญี่ปุ่นร่วมกันพัฒนาขีปนาวุธสกัดกั้น SM-3 รุ่น Block IIA ร่วมกัน โดยโครงการนี้เริ่มขึ้นในปี 2006 และดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงปี 2008–2013 โดยทั้งสองประเทศร่วมลงทุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาขีปนาวุธรุ่นใหม่ที่มีสมรรถนะที่สูงขึ้นในด้าน ความเร็ว พิสัยยิงไกลขึ้น และสามารถรับมือขีปนาวุธพิสัยกลางได้ดีขึ้น (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2015) นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังได้ติดตั้งและให้ข้อมูลจากระบบเซนเซอร์เตือนภัยล่วงหน้าที่กำลังนำต่อญี่ปุ่น ได้แก่ เรดาร์ AN/TPY-2 (X-band) ความละเอียดสูง โดยในช่วงการหารือความมั่นคง “2+2” ระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศและกลาโหมสหรัฐฯ -ญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2013 ทั้งสองฝ่ายยืนยันแผนการติดตั้งเรดาร์ X-band เครื่องที่สองที่ฐานทัพอากาศ Kyogamisaki เมืองเกียวโต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจจับและติดตามภัยขีปนาวุธให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น (Haggard, 2013)

อย่างไรก็ตามความจำเป็นของระบบอัตโนมัติระดับสูง ที่สามารถควบคุมการรบทั้งการป้องกันและโจมตียังคงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเปรียบเสมือนหัวใจของการทำงานทั้งหมดในระบบป้องกันขีปนาวุธ ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจและดำเนินการเองได้ในเวลาเพียงไม่กี่วินาที โดยเฉพาะกับเป้าหมายความเร็วสูงอย่างขีปนาวุธนิวเคลียร์ (United States Navy, 2020) ซึ่งทางการญี่ปุ่นได้มีการเจรจากับทางสหรัฐฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการปรับปรุงระบบ Aegis Combat System บนเรือพิฆาตชั้น Atago จำนวน 2 ลำ ในส่วนที่เกี่ยวกับขีปนาวุธ ทำให้ศักยภาพป้องกันภัยของเรือดีขึ้นและ ให้รองรับอาวุธใหม่ทั้งหมด โครงการนี้มีมูลค่าประมาณ 421 ล้านดอลลาร์ ประกอบไปด้วยรายการสั่งซื้อดังต่อไปนี้ (U.S. Department of Defense, 2012a)

ตาราง 3 ตารางสรุปรายการสั่งซื้ออะไหล่ปรับปรุงระบบ Aegis Combat System

ลำดับ	รายการ	จำนวน
1	โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบอาวุธ AEGIS มาตรฐาน “J6”	-
2	ตัวประมวลผลสัญญาณอนเนกประสงค์ สำหรับอัปเกรดเรดาร์ AN/SPY-1Dv ที่มีอยู่	2 ชุด
3	ระบบประมวลผลกลาง	2 ชุด
4	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ป้องกันขีปนาวุธ	-
	- โพรเซสเซอร์เซิร์ฟเวอร์ Blade Planner ของ Mission Planner ที่อยู่ใน CPS	-
	- ตู้บันทึกข้อมูลอาวุธ	-
	- ตู้บันทึกข้อมูลอาวุธ	2 ตู้
5	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับระบบป้องกันขีปนาวุธ เช่น	-
	- เซิร์ฟเวอร์ Mission Planner Blade ที่ติดตั้งอยู่ในระบบ CPS	-
	- ระบบประเมินผลการยิงและบันทึกข้อมูลอาวุธ	2 ชุด
6	ระบบกระจายวิดีโอดิจิทัล AN/SPQ-15 สำหรับเรือ	2 ชุด
7	ระบบทดสอบความพร้อมใช้งาน ที่ติดตั้งในระบบคอมพิวเตอร์ของ AEGIS	2 ชุด
8	การอัปเดตระบบยิงจรวดแนวตั้ง MK-41 ให้เป็นรุ่น Baseline 7	-
9	แผงควบคุมมอเตอร์ MK-448 MOD 1	24 แผง
10	แหล่งจ่ายไฟแบบตั้งโปรแกรมได้ MK-179 MOD 0	48 เครื่อง
11	MK-5 MOD 1	24 นัด
12	กล่องกระจายสายไฟเบอร์อปติก	4 กล่อง
13	กล่องเชื่อมต่อแบบโมดูลเดี่ยว	24 กล่อง
14	ชุดควบคุมการยิง MK-235 Mod 7 พร้อมตัวผสานระบบกำหนดตำแหน่งบน ภาคพื้น	4 ชุด
15	ระบบอาวุธปืนใหญ่ MK-34 และระบบกล้องตรวจการณ์แบบอิเล็กทรอนิกส์-แสง MK-20 สำหรับเรือ	2 ชุด

ที่มา: U.S. Department of Defense (U.S. Department of Defense, 2012a)

รวมถึงการปรับปรุงระบบ การปรับเปลี่ยนอาวุธยุทโธปกรณ์อื่น ๆ และการเปลี่ยนแปลงทางวิศวกรรม ชิ้นส่วนอะไหล่สำรองและการซ่อมแซม อุปกรณ์สนับสนุน เครื่องมือ และอุปกรณ์ทดสอบ ข้อมูลทางเทคนิคและคู่มือการใช้งาน รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรและอุปกรณ์ฝึกอบรม และการสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐฯ (Defense Industry Daily, 2007)

2) ด้านหลักนิยมและการปฏิบัติการ (Doctrine & Operations)

ช่วงปี ค.ศ. 2009 ถึง 2013 ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาได้ร่วมมือปรับปรุงแนวทางด้านยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อให้สามารถรองรับการบูรณาการเทคโนโลยีทางทหารสมัยใหม่ตามกรอบแนวคิดการปฏิบัติการทางทหาร โดยหนึ่งในจุดเปลี่ยนที่สำคัญ คือ การที่ญี่ปุ่นได้ปรับเปลี่ยนหลักนิยมป้องกันประเทศจากแนวคิด “การตั้งรับพื้นฐาน” ไปสู่ “กองกำลังป้องกันแบบผสม” (Dynamic Defense Force) ซึ่งถูกกำหนดเป็นแนวทางหลักที่ญี่ปุ่นใช้ในการป้องกันประเทศ หลักนิยมใหม่นี้ให้ความสำคัญกับความสามารถในการตอบสนองภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเน้นความคล่องตัว ความยืดหยุ่น และความพร้อมรบอย่างต่อเนื่องในทุกสภาพแวดล้อม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเทคโนโลยีการทหารที่ทันสมัยและระบบข่าวกรองขั้นสูง ความร่วมมือกับสหรัฐฯ (Takahashi, 2018, pp. 6-7) ถือเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้ญี่ปุ่นได้ปรับปรุงยุทธวิธีทางทหาร และพัฒนารูปแบบการฝึกให้สอดคล้องกับการใช้งานอาวุธยุทโธปกรณ์ขั้นสูง เช่น ระบบป้องกันขีปนาวุธและเครื่องบินรบยุคใหม่

ด้านการปฏิบัติการร่วม (Joint Exercises) การฝึกซ้อมทางทหารระหว่างทั้งสองประเทศได้รับการยกระดับในแง่ของความซับซ้อนและความครอบคลุม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติการทางทหาร ที่ให้ความสำคัญกับการประสานงานแบบเครือข่าย (Network-Centric Operations) ตัวอย่างชัดเจนคือการฝึกซ้อมรบ “คีนซอร์ด” (Keen Sword) ซึ่งถือเป็นการฝึกพร้อมขนาดใหญ่ที่สุดระหว่างสองประเทศ และจัดขึ้นทุกสองปี ในปี 2010 การฝึก Keen Sword มีผู้เข้าร่วมกว่า 40,000 นาย พร้อมกำลังทางอากาศกว่า 400 ลำ และเรือรบกว่า 60 ลำ จากทั้งสองฝ่าย เพื่อจำลองสถานการณ์การป้องกันประเทศญี่ปุ่นและการรับมือภัยคุกคามในภูมิภาค (Herndon, 2010)

3) ด้านองค์กร (Organization)

ในด้านการจัดตั้งที่มีบทบาทเป็นโครงสร้างพื้นฐานของหน่วยงานด้านความมั่นคงเป็นหนึ่งในบทบาทที่สำคัญต่อการบริหารงานด้านการทหาร เพื่อให้การบูรณาการเทคโนโลยีทางทหารสมัยใหม่และหลักนิยมร่วมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการปรับโครงสร้างองค์กรและเสริมสร้างกลไกความร่วมมืออย่างลึกซึ้งระหว่างปี 2009–2013 หนึ่งในความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญคือการจัดตั้ง สภาความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่น (NSC) อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2013 ซึ่งได้รับแนวคิดจาก สภาความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ เพื่อให้เป็นเวทีสำหรับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้านความมั่นคงในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ด้านกลาโหมและความมั่นคงของประเทศ (Hoff, 2016, p. 5) สภาความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่นจึงเป็นหน่วยงานที่ช่วยให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานพลเรือนและทหารในญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งผลให้ความร่วมมือกับสหรัฐฯ ในระดับยุทธศาสตร์มีความคล่องตัว

และประสานสอดคล้องกันได้ดีขึ้นโดยเฉพาะเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2023)

การจัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติการร่วมแบบทวิภาคี (Bilateral Joint Operations Coordination Center: BJOCC) ซึ่งตั้งอยู่ที่ฐานทัพโยโกตะ เป็นที่ตั้งของกองบัญชาการกองกำลังสหรัฐฯ ในญี่ปุ่น โดยมีเจ้าหน้าที่จากทั้งสองฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน แต่การสั่งการทางทหารยังคงถูกแยกออกเป็นการสั่งการตามสายงานของประเทศนั้น ๆ (Takahashi, 2018, p. 6) ซึ่งการมีศูนย์ประสานงานร่วมนี้ช่วยเปิดช่องว่างในการรับมือสถานการณ์วิกฤต การจัดตั้งหน่วยงานดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายที่ผู้นำสองชาติได้มีมติในการประชุม “2+2” (การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศและกลาโหมสหรัฐฯ-ญี่ปุ่น) เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2013 ซึ่งเป็นผลให้เกิดการจัดตั้ง กลไกประสานงานพันธมิตร (Alliance Coordination Mechanism – ACM) ในเวลาต่อมา (Storch, 2016, pp. 4-6)

ภาพรวมตามกรอบแนวคิดการปฏิบัติการทางทหาร ความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นในช่วงปี 2009–2013 สะท้อนการเปลี่ยนผ่านด้านความมั่นคงที่ครอบคลุมทั้ง 3 ระดับตามกรอบแนวคิดการปฏิบัติการทางทหาร ได้แก่ เทคโนโลยี หลักนิยมและการปฏิบัติการ และโครงสร้างองค์กร ซึ่งต่างเชื่อมโยงและส่งเสริมกันอย่างเป็นระบบ การพัฒนาในทั้งสามระดับนี้สะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการอย่างเป็นระบบของเทคโนโลยี แนวทางปฏิบัติ และกลไกเชิงสถาบัน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ญี่ปุ่นสามารถรับมือกับภัยคุกคามสมัยใหม่ และคงความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียร่วมด้วย

4.2.4 นัยต่อความมั่นคงต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

จากการศึกษาในช่วงปี 2009-2013 พบว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ต่อญี่ปุ่นภายใต้นโยบาย “Pivot to Asia” มีนัยสำคัญในหลากหลายมิติที่ส่งผลกระทบต่อระบบความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ การเมือง และทางการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการผงาดขึ้นของจีนที่มีลักษณะเชิงรุกมากขึ้น ส่งผลให้ภูมิภาคนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

ในด้านแรก การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ ไปยังญี่ปุ่น เช่น ระบบป้องกันขีปนาวุธ AEGIS และเครื่องบินเติมเชื้อเพลิงกลางอากาศ KC-767 และเครื่องบินยุคที่ 5 ได้ส่งผลต่อการเสริมสร้างระบบพันธมิตรที่เข้มแข็งระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น ซึ่งระบบพันธมิตรนี้ถือเป็นหลักประกันความมั่นคงที่สำคัญของสหรัฐฯ ในการดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อรักษาอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่จีนแสดงออกถึงนโยบายต่างประเทศที่แข็งกร้าวต่อข้อพิพาทในทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ การมีเทคโนโลยีขั้นสูงด้านการป้องกันตนเองทำให้ญี่ปุ่นสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามจากจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีอำนาจในการต่อรองทางการทูตได้ดียิ่งขึ้น

ในมิติต่อมา การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยยังได้ทำหน้าที่สำคัญในการคานอำนาจของจีนซึ่งมีความพยายามอย่างชัดเจนในการขยายอิทธิพลทางทหารเข้าสู่ภูมิภาคทะเลจีนตะวันออก โดยเฉพาะกรณีหมู่เกาะเซ็นคาคุ-เดียวหยู การที่ญี่ปุ่นมีเทคโนโลยีทางทหารที่ก้าวหน้า

มากขึ้นนั้น ช่วยลดโอกาสการเผชิญหน้าทางทหารโดยตรงกับจีน เนื่องจากจีนต้องตระหนักถึงศักยภาพในการป้องปรามของญี่ปุ่นที่เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยลดแรงกดดันทางการเมืองและทางทหารในภูมิภาคลงได้ในระดับหนึ่ง แม้ว่าความตึงเครียดจะยังคงดำรงอยู่ก็ตาม

อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน คือ การปรับบทบาททางทหารของญี่ปุ่นให้สอดคล้องกับบริบททางยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลชินโซ อาเบะ ที่เริ่มมีการตีความรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นมาตรา 9 ให้เปิดกว้างมากขึ้น ทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาทที่สามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามได้กว้างขวางกว่าเดิม การรับเทคโนโลยีจากสหรัฐฯ จึงถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ญี่ปุ่นมีโอกาสเพิ่มขีดความสามารถและขยายบทบาททางทหารได้มากขึ้นในระยะยาว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของระบบความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในภาพรวม นัยที่เกิดขึ้นต่อระบบความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ต่อญี่ปุ่นในช่วงปี 2009-2013 นั้นมีผลอย่างชัดเจนต่อการสร้างเสถียรภาพในภูมิภาคที่เต็มไปด้วยความผันผวนจากการแสดงบทบาทที่เพิ่มขึ้นของจีน การที่สหรัฐฯ สามารถสร้างสมดุลอำนาจโดยการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารให้กับญี่ปุ่น ส่งผลให้ระบบพันธมิตรมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ลดโอกาสการเผชิญหน้าทางทหารโดยตรงระหว่างมหาอำนาจ และยังทำให้สหรัฐฯ สามารถดำรงบทบาทผู้นำในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อไปได้อย่างมั่นคงในช่วงเวลานั้นอีกด้วย

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบความมั่นคงร่วมระหว่างสหรัฐฯ และ ญี่ปุ่นในช่วงปี 2008-2013 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จีนเริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในระบบระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในบริบทของภูมิภาคเอเชียตะวันออก การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้จีนสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันประเทศในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาและจัดหาเทคโนโลยีทางทหารที่ทันสมัย รวมถึงการเคลื่อนไหวเชิงยุทธศาสตร์ในประเด็นทะเลจีนใต้ หมู่เกาะเซ็นคาเกุ และการประกาศเขตแสดงตนเพื่อการป้องกันทางอากาศ (ADIZ) ในปี 2013 ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามของจีนในการขยายขอบเขตอิทธิพลและท้าทายสถานะเดิมของมหาอำนาจตะวันตก

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ สู่ประเทศ ญี่ปุ่นระหว่างปี 2009-2013 เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงพลวัตของอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่จีนเริ่มมีบทบาทเชิงรุกและแสดงออกถึงความทะเยอทะยานในการขยายอิทธิพลทั้งทางเศรษฐกิจ และทางทหารในภูมิภาคอย่างชัดเจน ส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศครั้งสำคัญผ่านการประกาศนโยบาย Pivot to Asia เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเพื่อรักษาอำนาจในภูมิภาคไว้ให้มั่นคงต่อไป จากการวิเคราะห์พบว่าสหรัฐฯ ได้เลือกญี่ปุ่นเป็นศูนย์กลางในการดำเนินนโยบายความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารที่สำคัญหลายประเภท อาทิ ระบบป้องกันขีปนาวุธ AEGIS เครื่องบินเติมเชื้อเพลิงกลางอากาศ KC-767 และการสนับสนุนญี่ปุ่นในการจัดหาเครื่องบินขับไล่ยุคที่ 5 ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวนี้ล้วนมีความก้าวหน้าทางทหารสูงและสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันประเทศของญี่ปุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้ญี่ปุ่นกลายเป็นพันธมิตรที่มีบทบาทเชิงรุกในการรักษาเสถียรภาพความมั่นคงร่วมกับสหรัฐฯ และเป็นฐานในการป้องกันภัยคุกคามจากจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การศึกษายังพบว่าการที่สหรัฐฯ เลือกที่จะถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารขั้นสูงให้ญี่ปุ่นนั้น มีเหตุผลสำคัญมาจากข้อจำกัดเชิงรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นเองที่ไม่อนุญาตให้ดำเนินปฏิบัติการทางทหารเชิงรุกหรือโจมตีก่อน (Pre-Emptive Strike) ได้โดยตรง ดังนั้นแล้ว การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการป้องกันและเฝ้าระวัง เช่น ระบบขีปนาวุธและการลาดตระเวนทางอากาศ จึงเป็นการสนับสนุนที่เหมาะสมที่สุดกับข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้ญี่ปุ่นสามารถเพิ่มขีดความสามารถทางทหารได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายและไม่เป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความร่วมมือทางทหารระหว่างสองประเทศดำเนินไปอย่างราบรื่นและสอดคล้องกับบริบททางการเมืองภายในของญี่ปุ่นในเวลานั้น

นอกจากนี้ การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารยังช่วยให้ญี่ปุ่นสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามจากจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในกรณีพิพาททางทะเลในหมู่เกาะเซ็นคาเกะ และในมิติของการขยายอำนาจทางทหารของจีนที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ซึ่งส่งผลให้ระบบพันธมิตรสหรัฐฯ - ญี่ปุ่นกลายเป็นปราการสำคัญในการป้องปรามการใช้อำนาจของจีนที่อาจล้ำเส้นจนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของภูมิภาค นอกจากนี้ยังช่วยลดโอกาสในการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างจีนกับญี่ปุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากจีนจะต้องตระหนักถึงความเสี่ยงและผลลัพธ์ที่จะตามมาจากการเผชิญหน้าโดยตรงกับญี่ปุ่นที่มีศักยภาพในการป้องกันตนเองสูงขึ้นมาจากอดีต

ในเชิงทฤษฎี การศึกษานี้พบว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่นสามารถอธิบายได้ดีผ่านแนวคิดการถ่วงดุลแบบอ่อน (Soft Balancing) ที่มุ่งเน้นการจำกัดและป้องปรามการใช้อำนาจของรัฐฝ่ายตรงข้ามโดยไม่ใช้กำลังทหารโจมตีโดยตรง แต่กลับเน้นไปที่การสร้างระบบพันธมิตรที่เข้มแข็งผ่านความร่วมมือทางการทหารและการทูต โดยสหรัฐฯ ใช้กลไกดังกล่าวเพื่อรักษาสสมดุลอำนาจในภูมิภาคไม่ให้จีนมีอำนาจเหนือกว่าจนเกินไป ซึ่งสะท้อนถึงการวางยุทธศาสตร์ที่รอบคอบและยืดหยุ่นของสหรัฐฯ ภายใต้บริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคใหม่ที่มีพลวัตสูงและมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

โดยภาพรวมแล้ว การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่านโยบายการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ต่อญี่ปุ่นในช่วงเวลานั้น ไม่ได้เป็นเพียงยุทธศาสตร์เชิงรับเท่านั้น แต่ยังเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกของสหรัฐฯ ที่พยายามรักษาสถานะอำนาจนำและความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์เหนือจีนในระยะยาว ซึ่งส่งผลให้ญี่ปุ่นกลายเป็นพันธมิตรที่สำคัญที่สุดของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และเป็นตัวแปรสำคัญในการรักษาสสมดุลและเสถียรภาพของระบบความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกในช่วงเวลาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง การผงาดขึ้นของจีนกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ในเอเชีย: ศึกษากรณีการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ต่อญี่ปุ่น ระหว่างปี 2009–2013 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงผลักดันเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ อเมริกาภายใต้นโยบาย Pivot to Asia ที่ตอบสนองต่อการผงาดขึ้นของจีน โดยเน้นการวิเคราะห์ผ่านกรณีศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารให้แก่ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นพันธมิตรยุทธศาสตร์สำคัญในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยคำถามการวิจัยในครั้งนี้ คือ เหตุใดสหรัฐฯ จึงถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารให้ญี่ปุ่น ในช่วงปี ค.ศ 2009-2013

เมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษา พบว่า การขยายบทบาทและอำนาจของจีนเป็นเหตุผลให้สหรัฐฯ ต้องดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่น ผ่านนโยบายการหมุนสู่เอเชีย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ สหรัฐฯ รับรู้ถึงภัยคุกคามจากการขยายอิทธิพลของจีน จึงเลือกใช้นโยบายการหมุนสู่เอเชีย โดยอาศัยความร่วมมือกับญี่ปุ่น ในการเสริมสร้างระบบความมั่นคงผ่านกลไกที่ไม่ใช่การเผชิญหน้าทางทหารโดยตรง การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจึงไม่ใช่เพียงการเสริมสร้างขีดความสามารถของญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการสร้างดุลอำนาจในระดับภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญ การดำเนินนโยบายดังกล่าวสามารถตีความผ่าน

กรอบแนวคิดของ T.V. Paul และ Robert A. Pape ที่เสนอว่า การถ่วงดุลแบบอ่อนเป็นกลไกที่รัฐมหาอำนาจใช้เพื่อจำกัดการใช้อำนาจของฝ่ายตรงข้ามผ่านเครื่องมือทางการทูตและสถาบันระหว่างประเทศ ที่ไม่เป็นการทำหายกำลังทางทหารของฝ่ายตรงข้าม แต่มีจุดประสงค์เพื่อชะลอ ชัดขวาง และทำให้นโยบายของฝ่ายตรงข้ามบรรลุความสำเร็จได้ยากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่น อีกทั้งสามารถอธิบายภายใต้แนวคิดการปฏิบัติการทางทหาร ในการอธิบายลักษณะการถ่ายทอดเทคโนโลยีของสหรัฐฯ ที่ครอบคลุมทั้งระดับเทคโนโลยี หลักนิยม และองค์กร ตัวอย่างเช่น การจัดหาเครื่องบินขับไล่ยุคที่ 5 รุ่น F-35 เครื่องบินเติมเชื้อเพลิงกลางอากาศ KC-767 รวมถึงการถ่ายทอดระบบป้องกันขีปนาวุธ ล้วนแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปรับโครงสร้างความมั่นคงให้สอดคล้องกับภัยคุกคามสมัยใหม่ภายใต้หลักการของการปฏิบัติการทางทหารตามที่ Saïda Bédar ได้เสนอไว้

การวิจัยในครั้งนี้มีการแบ่งงานในส่วนการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานที่ศึกษาแนวคิดการปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ 2) งานที่ศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติการทางทหาร 3) งานที่ศึกษาการกำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร 4) งานที่ศึกษาถึงการผงาดขึ้นของจีน และ 5) งานที่ศึกษาด้านความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการศึกษากับวรรณกรรมข้างต้นพบว่า ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับวรรณกรรมดังกล่าวทั้งหมดดังนี้

1) ในด้านแนวคิดการปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ ซึ่งว่าด้วยแนวคิดการปฏิบัติการทางทหาร ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการอธิบายลักษณะการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่น ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะการส่งมอบยุทธโศปกรณ์ แต่ยังรวมถึงการยกระดับศักยภาพทางทหารในระดับเทคโนโลยี หลักนิยม และโครงสร้างองค์กร การที่ญี่ปุ่นได้รับระบบอาวุธยุคใหม่ เช่น เครื่องบิน F-35 และระบบป้องกันขีปนาวุธ Aegis จึงเป็นผลจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการปฏิบัติการทางทหารในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงร่วม

2) ปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติการทางทหาร มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างระหว่างประเทศ ตลอดจนแรงกดดันจากปัจจัยภายนอก เช่น การผงาดขึ้นของจีน ล้วนเป็นแรงผลักดันที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องเลือกใช้นโยบายที่อาศัยพันธมิตรเพื่อรักษาความเป็นมหาอำนาจและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรงแต่ยังสามารถรักษาดุลอำนาจในภูมิภาคได้

3) การกำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ต่อการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางทหาร ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร ช่วยอธิบายได้อย่างชัดเจนว่า การถ่ายโอนเทคโนโลยีในช่วงปี 2009–2013 เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ระยะยาวในการเสริมสร้างพันธมิตร และสนับสนุนรัฐที่มีบทบาทสำคัญในยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคอย่างญี่ปุ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อคานอำนาจกับจีนที่กำลังขยายทั้งทางเศรษฐกิจและการทหาร

4) การผงาดขึ้นของจีน เป็นองค์ประกอบหลักที่มีผลกระทบต่อทิศทางนโยบายของสหรัฐฯ ผลการศึกษาชี้ว่า การเติบโตของจีนทั้งด้านเศรษฐกิจและการกำลังทางทหารได้สร้างแรงกดดันเชิงยุทธศาสตร์ในภูมิภาค ส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องกลับมาให้ความสำคัญกับเอเชีย

อย่างจริงจัง และเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินนโยบาย Pivot to Asia ซึ่งมีญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรหลักในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว

5) ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความร่วมมือระหว่างสองประเทศที่มีมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการทหารและเทคโนโลยี การศึกษาครั้งนี้ยืนยันว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ถูกยกระดับผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร เพื่อเพิ่มศักยภาพเชิงยุทธศาสตร์ให้ญี่ปุ่นในฐานะกำลังสำคัญในการรักษาสมดุลอำนาจในเอเชีย

ผลการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า การขยายอำนาจและอิทธิพลของจีนมีบทบาทสำคัญที่นำไปสู่การที่สหรัฐฯ เลือกลงมือดำเนินการการถ่วงดุลแบบอ่อนผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากสหรัฐฯ สู่ญี่ปุ่น เพื่อคานอำนาจของจีน ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดในวรรณกรรมอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของทฤษฎี ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และลักษณะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความมั่นคง สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทของความสัมพันธ์สามฝ่ายระหว่างสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และจีน ในช่วงเปลี่ยนผ่านของระบบอำนาจโลกอย่างมีนัยสำคัญ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในงานศึกษาครั้งนี้ พบว่าความร่วมมือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นมีพัฒนาการต่อเนื่องและมีนัยสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้เห็นภาพการถ่ายโอนเทคโนโลยีที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น อาจจะต้องเพิ่มระยะเวลาในการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพการใช้อำนาจแบบอ่อน (Soft Balancing) ในการปรับสมดุลทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและต่อยอดการอธิบายปรากฏการณ์ระหว่างประเทศมากขึ้น ควรขยายช่วงเวลาการศึกษาให้ครอบคลุมช่วงหลังปี 2013 เพื่อสำรวจการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะในบริบทของการแข่งขันเชิงอำนาจกับจีน และการปรับตัวเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ต่อญี่ปุ่นในช่วงปี 2009-2013 มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการเปลี่ยนแปลงพลวัตของความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการแข่งขันและการปรับสมดุลอำนาจที่เกิดขึ้นจากการผงาดขึ้นของจีน ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในระยะเวลาที่ยาวนานกว่าเดิม กล่าวคือ ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปถึงช่วงหลังจากปี ค.ศ. 2013 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์พัฒนาการที่ต่อเนื่องและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบที่ตามมาหลังจากสิ้นสุดยุคของรัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามา และการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่รัฐบาลโดนัลด์ ทรัมป์ รวมถึงโจ ไบเดน เนื่องจากแต่ละรัฐบาลล้วนมีท่าทีและแนวทางในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกันออกไป การขยายกรอบเวลาการศึกษาจะช่วยให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับพัฒนาการของนโยบาย

ต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่มีต่อญี่ปุ่น และสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลอย่างไรต่อภูมิภาคในระยะยาว

ประการที่สอง ควรขยายขอบเขตการศึกษาในเชิงพื้นที่ให้ครอบคลุมถึงประเทศอื่นในภูมิภาคที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรความมั่นคงร่วมกับสหรัฐฯ และญี่ปุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศเกาหลีใต้ ออสเตรเลีย อินเดีย รวมถึงประเทศในภูมิภาคอาเซียน เช่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และสิงคโปร์ เพื่อศึกษาว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารหรือความร่วมมือทางทหารของสหรัฐฯ ที่ขยายไปสู่ประเทศดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบอย่างไรต่อการปรับสมดุลของอำนาจในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศต่างๆ มีแนวโน้มสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกับสหรัฐฯ เพื่อป้องปรามหรือจำกัดอิทธิพลของจีนในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์ผลกระทบของยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ในเอเชียแปซิฟิกมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ประการที่สาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกในระดับทฤษฎีมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรมีการนำกรอบแนวคิดทฤษฎีเพิ่มเติมนอกเหนือจากการถ่วงดุลแบบอ่อน (Soft Balancing) เข้ามาประกอบการวิเคราะห์ อาทิ ทฤษฎีสมดุลอำนาจ (Balance of Power) ทฤษฎีการยับยั้ง (Deterrence Theory) และแนวคิดการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Competition) เพื่อให้ได้ภาพที่มีความหลากหลายมากขึ้นเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างรัฐมหาอำนาจและพันธมิตรในยุคที่พลวัตของการเมืองระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงที่ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกกลายเป็นศูนย์กลางของการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ที่เข้มข้นมากขึ้น ซึ่งการนำกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลายมาใช้จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

ประการที่สี่ ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารที่มีต่อพลวัตภายในประเทศญี่ปุ่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเมืองภายในประเทศญี่ปุ่นที่มีความอ่อนไหวต่อบทบาททางทหารและการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ซึ่งการศึกษาเพิ่มเติมในมิตินี้จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงบทบาทของญี่ปุ่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และช่วยคาดการณ์ถึงแนวโน้มในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพในระดับภูมิภาคได้ดียิ่งขึ้นไปอีก

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบเพิ่มเติม โดยเปรียบเทียบระหว่างการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ต่อญี่ปุ่นกับประเทศพันธมิตรอื่นๆ เช่น เกาหลีใต้ หรือประเทศในกลุ่มนาโต้ (NATO) เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างและความเหมือนในแง่ของเป้าหมาย วิธีการ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การศึกษาเชิงเปรียบเทียบดังกล่าวจะช่วยให้ได้มุมมองใหม่ที่กว้างขวางมากขึ้น และสามารถนำไปสู่การสรุปข้อค้นพบที่มีประโยชน์ต่อการจัดทำนโยบายต่างประเทศและนโยบายความมั่นคงของไทย หรือประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไปในอนาคต โดยสรุปแล้ว ข้อเสนอแนะข้างต้นนี้มีเป้าหมายเพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์และครอบคลุมในหลายแง่มุมมากขึ้น และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงที่เหมาะสมต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาค้างนี้แม้ว่าจะได้ดำเนินการอย่างรอบคอบและครอบคลุมในหลายประเด็นที่สำคัญ แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้งานชิ้นนี้ยังไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และจีนได้อย่างครอบคลุม โดยข้อจำกัดสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้อาจอธิบายได้ดังนี้

ประการแรก ข้อจำกัดด้านกรอบระยะเวลา เนื่องจากการศึกษาค้างนี้มีขอบเขตระยะเวลาจำกัดอยู่ที่ช่วง ค.ศ. 2009-2013 ซึ่งแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สหรัฐฯ เริ่มดำเนินนโยบาย “Pivot to Asia” อย่างชัดเจน และญี่ปุ่นเริ่มมีการปรับเปลี่ยนนโยบายความมั่นคงในลักษณะที่ตอบสนองต่อการขยายอำนาจของจีนมากขึ้น แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมถึงพัฒนาการที่เกิดขึ้นจริงได้ โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นภายหลังปี ค.ศ. 2013 เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในสหรัฐฯ หรือการที่ญี่ปุ่นมีการปรับนโยบายความมั่นคงที่เข้มแข็งมากขึ้นในสมัยของนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้อาจมีผลกระทบต่อพลวัตทางการเมืองและความมั่นคงในระยะยาวที่ต่างออกไปจากที่ศึกษาไว้ในช่วงแรก

ประการที่สอง ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลที่มีลักษณะอ่อนไหวทางการเมือง ซึ่งข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐฯ ญี่ปุ่นยังมีลักษณะเป็นข้อมูลที่มีชั้นความลับสูงหรือไม่ได้รับการเปิดเผยสู่สาธารณะ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดทางเทคนิคและขั้นตอนการดำเนินการทางการเมืองระหว่างสองประเทศ ส่งผลให้การศึกษาบางส่วนต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งข้อมูลรองหรือแหล่งข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาไม่สามารถอธิบายรายละเอียดเชิงลึกหรือในเชิงเทคนิคได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในบางประเด็น

ประการที่สาม ข้อจำกัดในเชิงพื้นที่ ซึ่งการศึกษาค้างนี้มุ่งเน้นเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่นเป็นหลัก โดยมีประเทศจีนเข้ามาในฐานะตัวแปรภายนอกเท่านั้น ส่งผลให้ไม่ได้มีการวิเคราะห์อย่างละเอียดถึงผลกระทบหรือปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอย่างเพียงพอ เช่น บทบาทของเกาหลีใต้ ออสเตรเลีย อินเดีย หรือชาติสมาชิกอาเซียน ที่มีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างสมดุลและเครือข่ายความมั่นคงในภูมิภาค ทำให้การวิเคราะห์อาจมีลักษณะเป็นการมองภาพเฉพาะบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับสองประเทศหลัก ซึ่งอาจไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคอย่างละเอียดครบถ้วนได้ทั้งหมด

ประการที่สี่ ข้อจำกัดในเชิงทฤษฎีและการตีความ แม้ว่าการศึกษานี้จะได้นำทฤษฎีที่สำคัญ เช่น ทฤษฎีการถ่วงดุลแบบอ่อนและแนวคิดการปฏิวัติกิจการทางทหารมาใช้ในการวิเคราะห์ แต่การตีความเชิงทฤษฎีดังกล่าวนี้อาจขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของเหตุการณ์และข้อมูลที่มีในช่วงเวลาที่ศึกษา ส่งผลให้ยังมีความเป็นไปได้ที่ผลการศึกษาอาจถูกตีความแตกต่างไปจากนี้ หากมีการศึกษาในบริบทหรือช่วงเวลาอื่นเพิ่มเติมในอนาคต อีกทั้งยังมีทฤษฎีหรือแนวคิดอื่นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์เดียวกันได้ ซึ่งอาจให้ผลสรุปที่แตกต่างออกไปจากการศึกษานี้

ประการสุดท้าย ข้อจำกัดด้านวิธีการศึกษา เนื่องจากการศึกษารั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารเป็นหลัก จึงมีข้อจำกัดในการอาศัยแหล่งข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการเผยแพร่ในสาธารณะเป็นส่วนใหญ่ ข้อมูลเชิงลึกบางส่วนที่อาจได้จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องโดยตรง หรือ การศึกษาภาคสนามในเชิงคุณภาพอื่นๆ จึงยังไม่ปรากฏอยู่ในงานชิ้นนี้ ซึ่งอาจทำให้ขาดความสมบูรณ์ในมุมมองเชิงปฏิบัติหรือความคิดเห็นเชิงลึกจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายโดยตรง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีข้อจำกัดดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การศึกษารั้งนี้ก็ยังคงมีคุณค่าในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพลวัตด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการต่อยอดองค์ความรู้ในงานวิจัยต่อไปในอนาคตได้ โดยเฉพาะในการศึกษาที่อาจจะต้องขยายกรอบระยะเวลา พื้นที่ และวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อสร้างความสมบูรณ์ในการอธิบายปรากฏการณ์และพลวัตทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างรอบด้านและชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

ประเภทข้อมูลวิทยุ (ภาษาไทย)

- กนกวรรณ เชาวกิจ. (2560). นโยบาย ของ ญี่ปุ่น ต่อ โครงสร้าง อำนาจ ใหม่ ใน เอเชีย-แปซิฟิก: ศึกษา การ เข้า ร่วม ความ ตกลง หุ้นส่วน ยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ เอเชีย-แปซิฟิก ของ ญี่ปุ่น.
- กัลยา เจริญยิ่ง. (2561). บทบาทของสหรัฐอเมริกาในฐานะจักรวรรดิที่ ไตร่ตรองในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้: ความต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงในช่วงรัฐบาล โอบามา ค.ศ. 2009-2016. วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 48(2), 111-136.
- กาญจนา บุญยัง, & เอกสิทธิ์ หนูหนักดี. (2557). TPP กับญี่ปุ่น. โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น.
- จุลดิศ รัตนคำแปง. (2563). ปิดฉาก เอฟ-4 อีเจ เดอะลัสต์ซามูไร 48 ปีผู้พิทักษ์น่านฟ้าแดน อาทิตยอุทัย.
- ชฎามภรณ์ ทองฉิม. (2555). ปัจจัยและลักษณะความขัดแย้งเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. กรุงเทพฯ.
- ชานน ชินอุดมทรัพย์. (2565). จีนทำญี่ปุ่นโกรธหนัก หลังส่งเรือรบเข้าใกล้หมู่เกาะพิพาท เป็นครั้งแรกในรอบ 4 ปี. *The Momentum*. <https://themomentum.co/report-chn-jpn-senkaku/>
- ชินดนัย ธีระพันธุ์พิเชษฐ์. (2561). จีน กับ การ ใช้ เครื่องมือ ทาง เศรษฐกิจ ใน การ เจรจา ต่อ รอง: ศึกษา กรณี ญี่ปุ่น และ ไต้หวัน.
- ทวิพร สุพร. (2560a). การปรับดุลทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อเอเชีย : กำเนิด พัฒนาการ และ อวสาน? จุลสารความมั่นคงศึกษา, 8(188), 9.
- ทวิพร สุพร. (2560b). ย้อนพินิจการกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ของจีนในทะเลจีนใต้: ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ. *Journal of Mekong Societies*, 13(2), 85-113. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/96676>
- ณชนก เลียดประถม. (2566). การปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นภายใต้รัฐบาลอาเบะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=11859&context=chulae td>
- ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2560). การชิงใจมติก่อนคืออะไร? สหรัฐฯ หรือเกาหลีเหนือมีความชอบธรรมที่จะใช้มาตรการนี้หรือไม่. <https://thestandard.co/news-world-preemptive-strike-us-vs-north-korea/>
- เดอะ สแตนดาร์ด. (2564). รุมว.กลาโหมญี่ปุ่นปรามจีนอย่าล้ำเส้น กรณีหมู่เกาะพิพาทในทะเลจีน ตะวันออก. <https://thestandard.co/japan-minister-of-defense-warn-china/>

- ไท วัฒนา. (2564). จากคนป่วยแห่งเอเชียสู่มหาอำนาจทางเศรษฐกิจโลก: เส้นทางพัฒนาอันยาวนานของจีนสู่ *China Dream*. <https://researchcafe.tsri.or.th/world-economic-power/>
- นันทนา กปิลกาญจน์. (2560). ลำดับชีวประวัติและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ สมัยประธานาธิบดีลินดอน บีจอห์นสัน ถึงประธานาธิบดีบารัก โอบามา (คนที่ 36–44). วารสาร ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี, 13(2), 329-365.
- ปิยะนุช ปิ้วัว. (2558). กรณีศึกษาการทูตเชิงป้องกัน: กรณีพิพาทหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเลจีนใต้และบทบาทของ ASEAN Centrality ต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค.
- แพรวพฤษ จิตกุลชัยเดช. (2562). นโยบายการส่งออกยุทธโศปกรณ์ไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการเสริมสร้างความมั่นคงของญี่ปุ่น.
- ภัทรพล จันทรเทพา. (2565). บทบาทของญี่ปุ่นต่อความตกลงหุ้นส่วน ยุทธศาสตร์ภาคพื้นแปซิฟิกภายหลังการถอน ตัวของสหรัฐอเมริกา.
- รุ่งลารวรรณ รุ่งวัฒนภัทร. (2558). รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น มาตรา 9: ความพยายามที่จะแก้ไขของนายกรัฐมนตรี ชินโซ อาเบะ. วารสารญี่ปุ่นศึกษา, 1(3), 65-76.
http://rtnalibrary.com/web/RTNA_Journal/y.1c.3/4.pdf
- วัชรินทร์ เครือดำรงค์. (2544). วัสดุดูดกลืนคลื่นเรดาร์ (ตอนจบ) (Radar Absorbent Material) In วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ (pp. 19-20). โรงเรียนนายเรือ. http://rtnalibrary.com/web/RTNA_Journal/y.1c.3/4.pdf
- สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน. (2558). *Trans-Pacific Partnership (TPP)*: ภาพรวม. ส. ณ. กรุงวอชิงตัน. https://www.commercethaiusa.org/oca/wp-content/uploads/TPP/TPP_Overview.pdf
- อริยพล ธีระชุติกุล. (2563). ระบบ Link 22 Super Network และการประยุกต์ใช้งาน. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 3(1), 66-73.
- Dong, Z., ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, & ธนันท์ ปูนวรรณ. (2565). การอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะซีชา (พาราเซล) และหมู่เกาะหนานซา (สแปรตลีย์) ในประวัติศาสตร์จีนช่วงปลายราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1840–1912): ยุคเริ่มต้นกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้. วารสารการเมืองการปกครอง, 12(3), 166-187.

ประเภทข้อมูลปฐมภูมิ (ภาษาอังกฤษ)

- Manyin, M. E., Daggett, S., Dolven, B., Lawrence, S. V., Martin, M. F., O'Rourke, R., & Vaughn, B. (2012). *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" Toward Asia*. Retrieved from <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R42448.pdf>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2005). *Joint Statement U.S.-Japan Security Consultative Committee*. Washington, D.C.: Ministry of Foreign Affairs of Japan

- Retrieved from <https://www.mofa.go.jp/region/n-america/us/security/scc/joint0502.html>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2015). *The Japan–U.S. Security Arrangements*. Ministry of Foreign Affairs of Japan Retrieved from <https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2015/html/chapter3/c030102.html>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2023). *National Security Council (NSC)*. Retrieved from https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page1we_000080.html
- Permanent Mission of the People's Republic of China to the United Nations. (2009). *Note Verbale No. CML/17/2009*. New York: United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea Retrieved from https://www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/mysvnm33_09/chn_2009re_mys_vnm_e.pdf
- State Council Information Office of the People's Republic of China. (2014). *The Diversified Employment of China's Armed Forces*. Beijing: Information Office of the State Council Retrieved from http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474982986506.htm
- U.S. Department of Defense. (2012a). *Arms Sales Notification: Japan—AEGIS Weapon System Upgrade*. Federal Register Retrieved from <https://www.federalregister.gov/documents/2012/12/21/2012-30810/36b1-arms-sales-notification>
- U.S. Department of Defense. (2012b). *Arms Sales Notification: Japan—F-35 Joint Strike Fighter Aircraft*. Federal Register Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/FR-2012-05-09/html/2012-11154.htm>
- United States Navy. (2020). *Aegis Weapon System*. United States Navy Retrieved from <https://www.navy.mil/Resources/Fact-Files/Display-FactFiles/Article/2166739/aegis-weapon-system/>

ประเภทข้อมูลทุติยภูมิ (ภาษาอังกฤษ)

- Abbott, D. H. (2010). *The Handbook of 5GW*. Nimble Books
- Airforce Technology. (2002). *KC-767 Aerial Refuelling Tanker / Transport Aircraft*. Airforce Technology. <https://www.airforce-technology.com/projects/kc767/?cf-view>
- Army Recognition. (2024a). *Liaoning Type 001 - Aircraft carriers*. <https://armyrecognition.com/military-products/navy/aircraft-carriers/liaoning-type-001>

- Army Recognition. (2024b). *Pakistan trains pilots on Chinese J-31 stealth fighters to counter India's Rafale jets*. <https://armyrecognition.com/news/aerospace-news/2024/pakistan-trains-pilots-on-chinese-j-31-stealth-fighters-to-counter-indias-rafale-jets>
- Arquilla, J. (2011). *Insurgents, raiders, and bandits: How masters of irregular warfare have shaped our world*. Ivan R. Dee.
- Bank of Thailand. (2007). *Subprime Crisis*.
- BBC News. (2017). *North Korea nuclear tests: What did they achieve?* BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-asia-17823706>
- Bédar, S. (2001). The Revolution in Military Affairs: Evolution or Revolution? In K. Vignard (Ed.), *(R)evolution in Military Affairs* (pp. 27-34). United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR). <https://unidir.org/wp-content/uploads/2023/09/r-evolution-in-military-affairs-en-359.pdf>
- Beech, H. (2016). *Just Where Exactly Did China Get the South China Sea Nine-Dash Line From?* TIME. <https://time.com/4412191/nine-dash-line-9-south-china-sea/>
- Boeing. (2010). *Boeing Delivers 4th KC-767 Tanker to Japan Ministry of Defense*. Boeing. <https://boeing.mediaroom.com/2010-01-12-Boeing-Delivers-4th-KC-767-Tanker-to-Japan-Ministry-of-Defense>
- Booth, J. (2017). *KC-767J & E-767 AWACS – J.A.S.D.F.* <https://reviews.ipmsusa.org/review/kc-767j-e-767-awacs-jasdf>
- Branigan, T. (2009). China announces double-digit military spending boost. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2009/mar/04/china-boosts-military-spending>
- Bulanov, A., Fatykhova, A., Gouhl, A., Detzler, B., Dykstra, E., Durrani, F., Brown, G., Feroz, M., Chandanala, P., & Cai, R. (2019). *The Politics of the Military in China: The CCP and PLA*.
- Cesconetto, G. I. (2022). *Drone, CTOL, STOL, VTOL Aircraft: What's the difference?* Canadian Advanced Air Mobility Consortium (CAAM). <https://canadianaam.com/2022/03/16/drone-ctol-stol-vtol-aircraft-whats-the-difference/>
- China-Arms. (2021). *J-20's First Flight Was Not a "Salute" to Robert Gates*. China-Arms. <https://www.china-arms.com/2021/01/j-20-first-flight-robert-gates/>
- China Daily. (2007). *Wen offers full support to 2008 Games*. CCTV International. <https://www.cctv.com/english/20070425/102482.shtml>
- China Daily. (2012). *China to boost defence budget by 11.2% for 2012: NPC spokesman*. https://www.chinadaily.com.cn/2012-03/04/content_14751042.htm

- China Daily. (2013). *China defense budget to grow 10.7% in 2013*.
https://www.chinadaily.com.cn/business/chinadata/2013-03/05/content_16284458.htm
- Clinton, H. (2011). America's Pacific Century. *Foreign Policy*, 191, 56-63.
<https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>
- CNBS, ASEANstats, WDB, & WEO Database. (2016). *Asean-China Economic Data*.
<https://www.asean-cn.org/index.php?m=content&c=index&a=show&catid=245&id=105#:~:text=44359813>
- DefenceXP. (2021). *Explained: STOBAR Vs CATOBAR type of Aircraft Carriers*.
 DefenceXP. <https://www.defencexp.com/explained-stobar-vs-catobar-type-of-aircraft-carriers/>
- Defense Industry Daily. (2007). *Up to \$387M for Japanese Naval ABM Components*.
 Defense Industry Daily. <https://www.defenseindustrydaily.com/up-to-387m-for-japanese-naval-abm-components-0807/>
- Department of Defense. (2022). *2022 National Defense Strategy, Nuclear Posture Review, and Missile Defense Review*. United States Department of Defense.
<https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.pdf>
- Eckert, P. (2011). Clinton declares 'America's Pacific century'. *Reuters*.
<https://www.reuters.com/article/world/us-politics/clinton-declares-americas-pacific-century-idUSTRE7AA2S2/>
- Frunzeti, T. (2013). Content and Dynamics of the Current Revolution in Military Affairs. *Strategic Impact*, 4, 7-12.
<https://www.proquest.com/openview/66b7b262649272a8991b582230f876c9/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=1876337>
- Glaser, B. S. (2008). *Olympics Boost Chinese Pride and U.S.-China Relations*. Comparative Connections. <https://cc.pacforum.org/2008/10/olympics-boost-chinese-pride-u-s-china-relations/>
- Green, M., Hicks, K., Cooper, Z., Schaus, J., & Douglas, J. (2017a). Counter-Coercion Series: East China Sea Air Defense Identification Zone. *Asia Maritime Transparency Initiative (AMTI)*. <https://amti.csis.org/counter-co-east-china-sea-adiz/>
- Green, M., Hicks, K., Cooper, Z., Schaus, J., & Douglas, J. (2017b). Counter-Coercion Series: Senkaku Islands Trawler Collision. *Asia Maritime Transparency Initiative (AMTI)*. <https://amti.csis.org/counter-co-trawler-collision/>

- Guler, A., & Demir, M. (2024). How Effective Are the Post-9/11 U.S. Counterterrorism Policies Within and Outside the United States? *Criminal Justice Policy Review*, 35(5-6), 243-272. <https://doi.org/10.1177/08874034241271175>
- Haggard, S. (2013). *Brad Roberts on Extended Deterrence II: The Missile Defense Component*. Peterson Institute for International Economics. <https://www.piie.com/blogs/north-korea-witness-transformation/brad-roberts-extended-deterrence-ii-missile-defense>
- Harmsel, J. M. t. (2023). Stealth on Aircraft; A Literature Review. *ResearchGate*, November. <https://www.researchgate.net/publication/375462852>
- Henseler, R. (2015). *China's Fifth Generation Air Power Development*. Project 2049 Institute. <https://project2049.net/2015/07/15/chinas-fifth-generation-air-power-development/>
- Herndon, D. (2010). *Sun sets on Keen Sword exercise*. <https://www.af.mil/News/Article/114701/sun-sets-on-keen-sword-exercise/>
- Hoff, R. (2016). *Next Steps for U.S.–Japan Security Cooperation*. <https://www.spfusa.org/wp-content/uploads/2016/06/Hoff-Next-steps-US-Japan-security-cooperation.pdf>
- Holland, S. (2009). Obama: strains unless U.S., China balance growth. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/world/uk/obama-strains-unless-us-china-balance-growth-idUSTRE5A85BA/>
- Hundley, R. O. (1999). *Past RMAs, Future Transformations: What Can History Tell Us About Transforming the U.S. Military?* RAND Corporation.
- Information Office of the State Council The People's Republic of China. (2011). *China's National Defense in 2010*. I. O. o. t. S. C. T. P. s. R. o. China. https://media.nti.org/pdfs/1_1a.pdf
- Japan Ministry of Defense. (2021). **防衛白書 令和3年版 第Ⅱ部 第2章 第5節 第2項** (Defense White Paper 2021, Part II, Chapter 2, Section 5, Item 2). <https://www.mod.go.jp/j/publication/wp/wp2021/html/n420502000.html>
- Jeong, J., Grix, J., & Grix, L. (2024). The role of sports mega-events in China's unique soft power strategy. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, Article 1609. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-04116-9>
- Khan, M. U. H. (2012). *Pak-China Joint Military Exercise 'Friendship-IV'*. <https://defencejournal.com/2012/01/10/pak-china-joint-military-exercise-friendship-iv/>

- Kim, S. (2007). Chinese Proud, Defensive About ASAT Test. *Arms Control Today*, 37(2), 30-31. <https://www.armscontrol.org/act/2007-03/news/chinese-proud-defensive-about-asat-test>
- Ko, K. (2020). *America's Alliance Management and Military Technology Transfer Policies: The Cases of Japan and South Korea in Aerospace Technology Cooperation* University of Warwick]. Coventry, UK. <http://wrap.warwick.ac.uk/149302>
- Le, T. (2018). Japan and the revolution in military affairs. *Journal of Asian Security and International Affairs*, 5(2), 172-196.
- Li, L. (2014). The Impact on Customs of the Implementation of the China-ASEAN FTA. <https://www.worldcustomsjournal.org/api/v1/articles/93046-the-impact-on-customs-of-the-implementation-of-the-china-asean-fta.pdf>
- McFate, S., & Knezevich, J. (2019). *The new rules of war*. HarperAudio.
- McMahon, A. M. (2024). Obama, Operation Neptune Spear, and the Specter of Failure. *Congress & the Presidency*, 51(3), 302-323. <https://doi.org/10.1080/07343469.2024.2357298>
- Neuneck, G. (2008). The revolution in military affairs: Its driving forces, elements, and complexity. *Complexity*, 14(1), 50-61.
- Newdick, T. (2022). *A Guide to China's Increasingly Impressive Air-to-Air Missile Inventory*. The War Zone. <https://www.twz.com/a-guide-to-chinas-increasingly-impressive-air-to-air-missile-inventory>
- Newdick, T. (2025). *The Air-To-Air Missiles That Equip India And Pakistan's Fighters*. The War Zone. <https://www.twz.com/air/the-air-to-air-missiles-that-equip-india-and-pakistans-fighters>
- O'Rourke, B. (2022). *The Liaoning's Air Wing*. <https://www.usni.org/magazines/proceedings/2022/may/liaonings-air-wing>
- Obama, B. (2009). Remarks by President Barack Obama at Suntory Hall. *The White House*. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-barack-obama-suntory-hall>
- Oishi, M., Nakahashi, K., & Ohtomi, Y. (2004). *Development of supersonic natural laminar flow airfoil by means of computational fluid dynamics* 23rd International Congress of the Aeronautical Sciences (ICAS), Yokohama, Japan. https://www.icas.org/icas_archive/ICAS2004/PAPERS/020.PDF
- Pant, H. V., & Rehman, S. (2024). *China and Pakistan: Evolving Focus on Stability Within Continuity*. <https://jamestown.org/program/china-and-pakistan-evolving-focus-on-stability-within-continuity/>

- Pape, R. (2005). Soft Balancing against the United States. *International Security*, 30(1), 7-45. <https://www.belfercenter.org/publication/soft-balancing-against-united-states>
- Paul, T. V. (2005). Balance of Power Theory and Its Relevance in the 21st Century. *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, 1–25. [https://tvpaul.com/files/Paul\(2005\).pdf](https://tvpaul.com/files/Paul(2005).pdf)
- Prime, P. B. (2002). China joins the WTO: How, why, and what now? *Business Economics*, 37(2), 26-32.
- Przystup, J. J. (2019). *The Enduring Relevance of the U.S.-Japan Alliance* (Strategic Forum, Issue. <https://digitalcommons.ndu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1012&context=strategic-forums>
- Rabinovitch, S. (2008). *Beijing Games to be costliest, but no debt legacy*. Reuters. <https://www.reuters.com/article/markets/companies/beijing-games-to-be-costliest-but-no-debt-legacy-idUSPEK258238/>
- Ramzy, A. (2010). Japan Releases Chinese Captain, but Tensions Remain. *TIME*. <https://time.com/archive/6950989/japan-releases-chinese-captain-but-tensions-remain/>
- Salidjanova, N., Koch-Weser, I., & Klanderman, J. (2015). *China's Economic Ties with ASEAN: A Country-by-Country Analysis*. <https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/China%27s%20Economic%20Ties%20with%20ASEAN.pdf#:~:text=%EF%82%B7%20Since%20full%20enactment%20of,durability%20of%20regional%20production%20networks>
- Sands, L. M. (2008). *The 2008 Olympics' Impact on China*. US-China Business Council. <https://www.uschina.org/articles/the-2008-olympics-impact-on-china/>
- Secretariat, A. (2025). *ASEAN-China Free Trade Area (ACFTA) — Framework and Agreements*. <https://investasean.asean.org/free-trade-areas/view/734/newsid/776/aseanchina-free-trade-area.html>
- Shambaugh, D. (2013). Assessing the US “Pivot” to Asia. *Strategic Studies Quarterly*, 7(2), 10-19. <https://www.jstor.org/stable/26270763>
- Smith, J. (2023). A Survey of Defense Modeling and Simulation in the Context of Artificial Intelligence. *Journal of Defense Modeling and Simulation*, 20(1), 15 - 30. <https://doi.org/10.1177/15485129231200026>
- Smith, S. A. (2013). *A Sino-Japanese Clash in the East China Sea*. https://cdn.cfr.org/sites/default/files/pdf/2013/04/CPA_ContingencyMemo_18.pdf

- Storch, T. (2016). Putting “Meat on the Bones” of the U.S.–Japan Alliance Coordination Mechanism. https://spfusa.org/wp-content/uploads/2016/06/Storch-2-number_kkredits.pdf
- Takahashi, S. (2018). Upgrading the Japan–U.S. Defense Guidelines: Toward a New Phase of Operational Coordination. <https://project2049.net/...takahashi.pdf>
- Takenaka, K. (2012). Japan buys disputed islands, China sends patrol ships. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/world/japan-buys-disputed-islands-china-sends-patrol-ships-idUSBRE88A0GY/>
- Thomas, R. (2024). *China sprints through carrier development as Liaoning and Shandong exercise*. Naval Technology. <https://www.naval-technology.com/news/china-sprints-through-carrier-development-as-liaoning-and-shandong-exercise/>
- Tomohiko, S. (2019). The Rise of China and Strengthening of Security Cooperation Between Japan, the United States, and Australia: With a Focus on the 2000s. *NIDS Journal of Defense and Security*, 20, 49-65. https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/kiyo/pdf/2019/bulletin_e2019_3.pdf
- U.S. Department of Defense. (2016). *Air Force Declares F-35A Lightning II ‘Combat Ready’*. <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/900930/air-force-declares-f-35a-lightning-ii-combat-ready/>
- White House Office of the Press Secretary. (2015). *FACT SHEET: Advancing the Rebalance to Asia and the Pacific*. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/11/16/fact-sheet-advancing-rebalance-asia-and-pacific>
- Wolf, J. (2013). U.S. arms sales to Asia set to boom on Pacific 'pivot'. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/world/u-s-arms-sales-to-asia-set-to-boom-on-pacific-pivot-idUSBRE90005D/>
- World Bank Group. (n.d.-a). *GDP (current US\$) - China*. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2015&locations=CN&start=2000>
- World Bank Group. (n.d.-b). *GDP (current US\$) - Japan*. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2015&locations=JP&start=2000>
- Xinhua. (2011). *Defense budget to grow 12.7% to \$91.5 billion*. https://www.chinadaily.com.cn/china/2011npc/2011-03/04/content_12116490.htm

Yuan, W. J. (2012). *The Trans-Pacific Partnership and China's Corresponding Strategies*. C. f. S. a. I. S. (CSIS). https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/120620_Freeman_Brief.pdf

